

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Vilket förhållningsätt har pedagoger i två förskolor och två förskoleklasser till mångkultur?

Sandra Svensson och Emelie Strutz

LAU390

Handledare: Ivar Armini

Examinator: Ingrid Pramling Samuelsson

Rapportnummer: HT11-2920-003

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Arbetets art: Lärarprogrammet, Barn och ungas uppväxtvillkor, lärande och utveckling. 30 högskolepoäng
Examensarbete ”Att utforska pedagogisk verksamhet” 15 högskolepoäng i utbildningsvetenskap.

Titel: Vilken syn och förhållningsätt har pedagoger i två förskolor och två förskoleklasser på mångkultur?

Nyckelord: Förskola, Förskoleklass, Kultur, Kulturell mångfald, Förhållningsätt, Interkulturellt, Interkulturellt förhållningsätt, Flerspråkighet, Arbetsmetoder, Hinder, Tillgång.

Författare: Emelie Strutz & Sandra Svensson

Termin och år: Hötterminen 2011.

Kursansvarig institution: LAU390: Sociologiska institutionen

Handledare: Ivar Armini

Examinator: Ingrid Pramling Samuelsson

Rapportsnummer: 2920-003

Sammanfattning:

I Sverige finns det många olika kulturer. Vuxna och barn emigrerar in till Sverige från olika länder världen över. De kommer in till Sverige med sina erfarenheter och med den kultur de är vana och uppväxta med i sina ursprungsländer. Det finns barn som är uppväxta i Sverige men har föräldrar som är uppväxta i ett annat land, med en annan kultur. Vissa av dessa barn växer upp med två olika kulturer och vi har till viss del undersökt hur stort utrymme deras dubbla kultur får i förskoleklasser och förskolan. Syftet med uppsatsen är att belysa pedagogers förhållningsätt angående mångkulturalitet i två förskoleklasser och två förskolor.

Våra frågeställningar är: Vilket förhållningsätt har pedagogerna i två förskolor och två förskoleklasser till kulturell mångfald? På vilket sätt förhåller sig pedagogerna till styrdokument och teorier kring kulturell mångfald? Vi har valt att använda oss av enkät som en kvantitativ undersökningsmetod, för att få information kring vilket och vilka förhållningsätt pedagogerna har kring kulturell mångfald. Vårt resultat på 30 respondenter visar bland annat att de som arbetar i verksamheten ser mångkultur som mångfald, problem, tillgång, svår hanterligt och spännande.

Förord och inspiration

Inspirationen för att skriva detta arbete fick vi genom att Emelie hade sin VFU (Verksamhets Förlagd Utbildning) på en mångkulturell förskola. Hennes förutfattade meningar var att verksamheten skulle vara mycket rörigt och hon trodde att de skulle tala ett annat språk än henne, vilket skulle leda till kommunikationsproblem med barn och pedagoger. Hon menar att hon tidigare sett kulturell mångfald som ett problem. Det var någonting främmande och okänt för henne då hon tidigare enbart hade arbetat på mindre orter där det inte fanns mångkulturalitet i lika stor utsträckning. Hon blev arg och besviken på sig själv att hon hade sådana tankar om någonting okänt då resultatet visade sig vara helt tvärtom. Redan under de första dagarna på VFU:n insåg hon att mångkulturalitet är någonting som hon skulle vilja forska vidare på.

Den första tanken var att jämföra en mångkulturell förskola med en icke mångkulturell förskola. Men efter tankar och resonemang kom vi fram till att vi ville göra undersökningen på det sätt som vi här nedan kommer att presentera. Vi vill tacka några av Angereds förskoleklasser och Backas förskolor för att denna undersökning skulle kunna gå i bruk. Vi vill även tacka några av våra före detta kurskamrater som har stöttat och hjälpt oss. Tack även till vår handledare Ivar Armini.

Stort Tack! Emelie Strutz & Sandra Svensson.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
2. Syfte.....	7
2.1 Frågeställningar	7
3. Disposition	8
4. Teorianknytning	9
4.1 Sociokulturella perspektivet.....	9
5. Bakgrund	10
6. Litteraturgenomgång.....	11
6.1 Mångkultur	11
6.2 Interkultur	12
6.3 Kultur	13
6.4 Kulturella krokar	14
6.5 Identitet.....	15
6.6 Problem eller tillgång.....	16
6.7 Pedagogers förhållningsätt.....	17
6.8 Sverige som mångkulturellt samhälle	19
7. Metod	20
7.1 Beskrivning av förskolorna och förskoleklasserna	20
7.2 Kvantitativ metod	20
7.3 Tillvägagångssätt.....	21
7.4 Bortfall	22
7.5 Etiska principer.....	22
7.6 Avgränsning.....	23
7.7 Reliabilitet.....	23
7.8 Validitet.....	23
7.9 Generaliserbarhet	24
8. Resultat redovisning	25
8.1 Respondenterna.....	25
8.2 Mångkultur för dig, vad innebär det?.....	25
8.3 När anser du att kulturmöten sker? Vilken roll har du som pedagog i dessa situationer?	26
8.4 Barns kulturella olikheter, hur arbetar du som pedagog med detta?.....	26
8.5 Vart finner ni stöd för att arbeta med kulturell mångfald? Hur arbetar ni med dessa? ...	27
8.6 Är föräldrarna involverade att tala fritt och sprida sin kultur och traditioner till verksamheten? Om föräldrarna är involverade hur på verkar det verksamheten	27
8.7 Anser du att ditt arbetslag får utbildning och handledning inom detta område? Om inte- Hur vill ni att ni skall få information och kunskap inom detta område?	28

8.8 Reflekterar du över dina egna värderingar och föreställningar om kulturell mångfald? Om du gör det på vilket sätt reflekterar du då och om inte varför väljer du att inte reflektera över det?	29
9. Diskussion.....	30
9.1 Mångkulturalitet:.....	30
9.2 När anser du att kulturmöten sker, och vilken roll har du som pedagog?	31
9.3 Barns kulturella olikheter hur arbetar du som pedagog med detta?	32
9.4 Vart finner du stöd för att arbeta med kulturell mångfald?.....	33
9.5 Är föräldrarna involverade att tala fritt och sprida sin kultur och traditioner till verksamheten?.....	34
9.6 Anser du att ditt arbetslag får utbildning och handledning inom detta område?	34
9.7 Reflekterar du över dina egna värderingar och föreställningar om kulturell mångfald? .	35
10. Slutsats	36
11. Referenslista	37
Bilaga 1.....	40
Bilaga 2.....	41
Bilaga 3.....	42

1. Inledning

Vi möts ofta av bilden i media att områden där människor från många olika nationaliteter bor är problemområden. Den sortens attityder tycks vara att kulturell mångfald innebär problem. Skolor i dessa områden beskrivs ofta av media som problemskolor, bostadsområdena beskrivs som stökiga och otrygga. I den reviderade läroplanen för förskolan Lpfö 98/10 kan vi läsa att: ”Den växande rörligheten över nationsgränserna skapar en kulturell mångfald i förskolan, som ger barnen möjligheter att grundlägga respekt och aktning för varje människa oavsett bakgrund.” (Utbildningsdepartementet 1998/10 s.4)

Eftersom läroplanens formuleringar står i motsats till de negativa attityderna, har vi valt att undersöka vilket förhållningssätt pedagoger på två förskolor och två förskoleklasser har kring kulturell mångfald. Pedagogernas arbete kring mångkulturalitet berör barn som är födda i Sverige men som har föräldrar som är från en annan kulturell bakgrund, barn med annan kultur än den svenska och barn med svensk kultur. Vi har valt att inrikta vår undersökning på de barn som har en annan kultur än den svenska, samt de barn som har både ett annat lands kultur och den svenskes kultur.

Vi vill försöka få fram hur pedagogerna arbetar med läroplanerna. Hur förhåller de sig till läroplanen som är en riktlinje för hur pedagogers arbete i barngrupperna skall formas, och hur förhållningssättet mot barn och elever skall se ut? Har pedagogerna någon teoretisk utgångspunkt kring mångkultur? Ser de lärare och pedagoger som arbetar i de aktuella områdena den etniska mångfalden i barngrupperna som en tillgång eller ett problem?

<http://www.gp.se/nyheter/ledare/1.800372-luciafirande-ar-ingen-farligt> 2011-12-22

I Göteborgs Posten kan vi läsa hur luciafirandet i Sverige håller på att ebbas ut och svenska traditioner som att till exempel gå till kyrkan håller på att försvinna. Skribenten menar att detta är synd och problematiskt då den anser att barn som kommer från andra kulturer inte får lära sig alla svenska traditioner så som luciafirandet och historia om Jesus.

<http://www.newsmill.se/node/13087> 2011-12-22. Här kan vi läsa att Nalin Pekgul diskuterar kring dem som ser kulturell mångfald som ett problem och hur man kan gå tillväga med olika sorters lösningar.

Anledningen till varför vi har valt att forska kring kulturell mångfald är för att detta är ett aktuellt och viktigt ämne i dagens svenska samhälle. Vi vill uppmärksamma pedagogernas inflytande på avdelningarna kring kulturell mångfald. Vi vill undersöka vilket förhållningssätt då de arbetar med flerkulturella barngrupper. Vår uppfattning är att barn både möts och förbises i verksamheten. Vi kan se det som en fara med det höga barnantalet i barngrupperna då det finns en risk att inte alla barn blir sedda för den egna kulturella identiteten. Att pedagogerna inte tar till vara på barnens bakgrund.

Bozarslan (2001) menar att förskolan och förskoleklasser är arenor där sociala möten sker. Att få förtroende för förskolan är ett sett att få förtroende för det svenska samhället. Vi kommer att utgå ifrån det sociokulturella perspektivet där (Vygotskij 1995) menar att vi lär utav varandra. Vi är förenade i en och samma kontext på verksamheterna, och där utav är det viktigt att ta nytta av varandra och få och ge kunskap. Vygotskij (1995) kallar den kreativa

förmågan för fantasi han menar att det inte finns någon motsättning mellan fantasi och verklighet. Vi menar att barnen kommunicerar med varandra genom fantasi och lek.

Vår uppfattning är att leken blir en arena där barnen kan mötas oavsett om de inte har samma språk eller fullt utvecklat språk. Med vårt arbete vill vi väcka tankar och diskussioner hos pedagogerna kring ämnet. För att medvetengöra och fördjupa kunskaper hos de som tar del av vår enkät, oss själva och läsare av denna undersökning. Enligt läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet Lgr -11 är skolans uppdrag att: ”Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt förbereda för ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser. Det internationella perspektivet innebär också att utveckla förståelse för den kulturella mångfalden inom landet.” (Utbildningsdepartementet 2011 s. 9) Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa. (Utbildningsdepartementet 2011 s. 9)

2. Syfte

Vårt syfte med undersökningen är att ta reda på vilket förhållningssätt pedagoger i två förskolor och två förskoleklasser har angående kulturell mångfald. Vi skall även undersöka vilken syn som framkommer i litteraturen.

2.1 Frågeställningar

1. Vilket förhållningssätt har pedagogerna i två förskolor och två förskoleklasser till kulturell mångfald?
2. På vilket sätt förhåller sig pedagogerna till styrdokument och teorier kring kulturell mångfald?

3. Disposition

Ovan i inledningen presenterar vi vår undersökning samt ämnets avgränsningar. Efter inledningen följer studiens syfte och våra frågeställningar. Följt av vår teorianknytning och en presentation av det sociokulturella perspektivet. Sedan kommer vår bakgrund, följt av vår litteraturgenomgång, där vi presenterar vad litteratur vi funnit som vi anser är relevant för vår undersökning och vad litteraturen säger kring ämnet. Vi har valt att dela upp litteraturgenomgången i en tematisk indelning.

Metodkapitlet inleder vi med en kort presentation av de förskolor och förskoleklasser som vi har genomfört vår enkätundersökning på. Vi presenterar den kvantitativa metoden, vårt tillvägagångssätt, bortfall, etiska principer, de avgränsningar vi har valt att göra av vårt undersökningsområde, undersökningens reliabilitet, dess validitet och generaliserbarhet.

I kapitlet resultatredovisning presenteras resultatet från vår enkätundersökning. Kapitlet inleds med en kort beskrivning av våra respondenter. Vi redovisar sedan respondenternas svar.

I kapitlet diskussion redovisas vår diskussion som har analytiska anslag. Vi har delat in diskussionen i underrubriker efter de frågor enkäten består av.

Slutligen presenteras vår slutsatts som även innehåller pedagogiska reflektioner.

4. Teorianknytning

I detta kapitel redovisar vi den teorianknytning som vi anser är relevant för vårt arbete. Vi har valt att välja det Sociokulturella perspektivet då barn lär utav varandra (Vygotskij, 2005) Detta tycker vi är aktuellt i vår forskning då vi märkt vilken inverkan människor i vår omgivning har av varandra. Vi är alla påverkade av varandra och det svenska samhället vi lever i.

4.1 Sociokulturella perspektivet

Lev S Vygotskij är grundaren till det sociokulturella perspektivet. Vygotskij (1995) menar att barnets omgivning är avgörande för barnets utveckling och prestation då han menar att utveckling sker genom relationer. Det sociokulturella lärandet utgår främst från sociala interaktioner, och kommunikationer. Sociokulturella perspektivet preciseras genom verksamheternas olika sätt att ta tillvara på barns språkligt initierade samtalsförmåga (Säljö, 2000), eftersom tankar, handlingar och dialoger sker i olika situationer. Förskolan är barnens kontextuella manege, där olika sociala miljöer inverkar på utvecklingen och de socialiserar och lär gemensamt tillsammans med andra barn (Björk- Willén, 2006, Säljö, 2000).

För att den språkliga kommunikationen ska bidra med språklig kompetens är det viktigt att barnet kan tolka omgivningens uttryck (Lindahl, 1996, Pramling, 1993) och förstå lekens koder, för att kunna samspela och lära sig de gemensamma ”gruppens” språk (Lindahl, 1996, Strandell, 1994). Detta gör att kommunikationen måste ha ett mål och ske i sociala sammanhang (Hyltenstam & Lindberg, 2004, red), barn som ännu inte har det verbala språket kommunicerar istället genom att leka (Strandberg, 2006). Återkommande samlingar och stora barngrupper gör att det blir sämre språkande möjligheter för barnet (Strandberg, 2006). Språkanvändningen i flerkulturella förskolor och förskoleklasser är i enlighet med den sociokulturella teorins perspektiv en central del i verksamheten (Säljö, 2000).

Man kommunicerar på olika sätt och genom att göra detta så drar man in barnet i interaktion med andra för att uppnå delaktighet. Förskolan och förskoleklassen gör att det blir möjlighet att skapa sociala band och nya relationer då de har en gruppstruktur där barnen får vara i olika storlekar på grupperna, detta menar Pramling (1993) och även Lindahl (1996) i sin forskning om barnomsorg. Genom denna samverkan utvecklar barn olika sätt att kommunicerar, samt utvecklar förståelse och insikt och till slut förhoppningsvis kunskap (Säljö, 2000). Med detta i hand kan vi se att det innebär att ett sociokulturellt perspektiv är representativt för hur barn lär sig ett nytt språk, eftersom barnet då får förståelse och insikt genom förskolans samspel (Hammarberg, 2004, red).

5. Bakgrund

I detta kapitel redovisar vi bakgrunden vi funnit som är relevant för vår undersökning.

Sveriges utveckling mot ett mångkulturellt samhälle har fått betydelse för hur förskolans och skolans uppdrag har diskuterats. Meningarna kring vad detta innebär för förskolans och skolans uppdrag går isär, man har olika förställningar kring vad kultur, identitet och etnicitet innebär. Detta menar Johannes Lunneblad (2009) fil. dr institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande. Göteborgs Universitet.

Vi är mer rörliga i dag, människor flyttar runt mer invandrar och utvandrar. Vi kommer in i nya samhällsstrukturer och nya konstellationer, vi lär oss leva med det som vi tidigare har upplevt som något nytt och avvikande, vi lär oss dolda kods-system och kulturella skillnader. Hel samhällets förändras på det här sättet och det avspeglar sig även i förskolor och förskoleklasser där barn från många olika kulturer möts och delar en vardag i förskola och skola tillsammans. Mångfalden i barngrupperna kan både ses och tas tillvara som en tillgång men även ses som ett hinder.

Hans Ingvar Roth (2005) professor i pedagogik med inriktning på interkulturalitet och internationalisering vid Stockholms Universitet. Han menar att samhällets syn på mångkultur avspeglas i förskolan. Det är hur pedagogerna möter olikheter och skillnader som har betydelse och påverkan på hur man arbetar med mångkultur.

Pirjo Lahdenperä (1999) professor i pedagogik med inriktning mot styrning och ledning på Akademin för utbildning, kultur och kommunikation (UKK) vid Mälardalens högskola. Hon menar att man måste arbeta med teori och praktik samtidigt när det gäller mångkultur. Man kan inte t.ex. först arbeta enbart med teori och sen praktiken utan det måste mötas. Det mångkulturella synsättet menar att man måste ha upplevt mötet med mångkultur. Anledningen till detta är för att man skall kunna skapa sig en upplevd situation om hur det kan se ut genom teori och hur det kan se ut i verkligheten. Med det menas att man inte enbart kan ha teorin kring mångkultur utan praktiskt måste man leva upp till det för att man skall kunna arbeta med det på ett konkret och medvetande sätt.

Den historia som beskrivs kring kulturell mångfald är att flera människor ser kulturell mångfald som ett problem istället för att se det som en tillgång. Särskilt genom media framställt mångkultur som något negativt. Det motsäger sig själv eftersom i förskolan skall vi arbeta med mångkultur och pedagogerna skall lyfta fram det som något berikande och positivt. Det blir ett dilemma som krockar då samhället och medierna säger en sak och förskolorna och skolorna säger någonting annat. Det är många andra saker i verksamheten som ses som mer centralt att arbeta med. Kulturell mångfald kommer lätt i skymundan och räknas mer som ett komplement till vardagen på verksamheten än en enskild faktor som man kan arbeta på ett bra sätt. Lunneblad (2009) menar att pedagogerna influeras av samhället och media och påverkas på så sätt. Det skapar då återigen en krock då personlighetens syn inte stämmer överens med uppdraget som pedagog.

6. Litteraturgenomgång

I detta kapitel redovisar vi vilken litteratur vi har använt oss av, och som vi anser är relevant för vår undersökning. Vi skriver även in relevanta inslag av läroplanerna för förskolan och förskoleklasserna, då läroplanerna är riktlinjer som pedagoger skall följa.

Vi har valt att dela upp vår litteraturgenomgång i tematiskt indelning med underrubriker. Vi har utgått ifrån vår frågeställning i litteraturgenomgången. Vi har lyft författarnas uppfattningar om: Mångkultur, Interkultur, Kultur, Kulturella krockar, Identitet, Problem eller tillgång, Pedagogers förhållningsätt och Sverige som mångkulturellt samhälle.

6.1 Mångkultur

Elisabeth Elmeroth (2008) lektor i pedagogik vid Högskolan i Kalmar. Hennes forskningsintresse berör framför allt etnicitet och skolans möte med elever med utländsk bakgrund. Enligt henne finns inget direkt svar på vad mångkultur står för och vad det innebär, det är ett mångtydigt begrepp. Författaren menar att begreppet ofta används som beteckning för ett samhälle eller delar av ett samhälle med många etniska grupper. Till skillnad från interkultur rymmer begreppet mångkultur ingen relation mellan människor.

Lunneblad (2006) menar att mångfald kan syfta på alla de olika livserfarenheter ett lands invånare har och att vissa av dessa erfarenheter är förvärvad utanför Sveriges gränser. Författarens uppfattning är att etnisk och kulturell mångfald är begrepp som också innefattar språklighet och religiös mångfald.

Lahdenperä (2010) skriver att elever på gymnasienivå kan välja att läsa en kurs som heter: Att leva i ett mångkulturellt samhälle. I kursen fick eleverna lära sig tre centrala begrepp. Xenofobi, etnocentrism och dikotomi. Xenofobi betyder att man har en intensiv irrationell rädsla för främlingar. Etnocentrism menar på att man är benägen att se till sin egen kultur och att man ser den som central. Samt att man tolkar och bedömer andra kulturer med utgångspunkt i värdesystem och premisser formade i det egna kultursystemet. Man ser sin egen kultur som det ända naturliga och rätt gentemot andra kulturer. Dikotomi ”betyder inom samhällsvetenskaperna en variabel eller egenskap som är delad i två varandra ömsesidigt uteslutande kategorier.” (Lahdenperä, 2010 s. 45)

De två olika delarna är varandras motsatser och varandras komplement. Det blir vi mot dem som citatet här nedan visar. ”Lärare i mångkulturella skolor kan sakna en realistisk bild av sina elever och deras föräldrar. De tror sig veta och känna till det som behövs för att utöva sina roller och sin dagliga verksamhet. Enligt våra erfarenheter är deras kunskaper om hur eleverna och deras föräldrar ser på den svenska skolan och lärarnas insatser oftast otillräckliga.” (Lahdenperä, 2010 s. 68)

Xenofobi kan förekomma för lärarna då de är rädda att sätta föräldrarna i centrum så som måste ske genom ett föräldramöte. De frågar sig om de verkligen kan skapa en dialog med föräldrarna. Lahdenperä skriver att det är otroligt viktigt att det finns ett engagemang och att arbetslaget samarbetar. Att rektorn finns där som ett stöd för arbetslaget. Tidsbrist är på många verksamheter vanligt, men det ligger på rektorn att hon/han ser till att tid finns ute i verksamheterna för ett bra fortlöpande utvecklingsarbete. Lahdenperä (2010) menar att hemspråklärare är ett stöd som kan användas vid olika slags tillfällen som i detta fall föräldramöten, frågan är dock om pengar. Om stöd finns av arbetslaget så kan det bli lättare

att möta föräldrarna. Det gäller att bygga broar mellan olika kulturella bakgrunder. Lahdenperä (2004) menar att föräldrarna kan känna sig osäkra på om de är välkomna in i skolan/förskolans/förskoleklassens värld. De kan mena att det känns som ett förbjudet område. Detta kan bero på bristande kompetens och utanförskap. Språksvårigheter kan även vara en faktor för detta dilemma. Det krävs ett interkulturellt förhållningsätt för att nå det bästa resultatet. Det är bra om man har en skola/förskola/förskoleklass där alla kommer från olika bakgrunder och har sitt eget bagage. För att skapa en större förståelse för det som är nytt för en person men inte nytt för en annan. Att bygga broar tar tid men det är ett måste för att det skall bli en större gemenskap mellan föräldrarna och arbetslaget.

6.2 Interkultur

Enligt Lahdenperä (2004) innebär det interkulturella begreppet en pågående process, ett gränsöverskridande i kulturella möten, i interaktion, ömsesidighet, samtidigt som det sätter kvalitativa och värdemässiga aspekter på kulturmöten. Enligt författaren innefattar de etiska värden som ofta förekommer som mål i ett interkulturellt synsätt. Ömsesidighet, respekt, tolerans, jämlikhet och socialrättvisa är enligt författaren etiska värden som är vanligt förekommande som mål i ett interkulturellt synsätt. Författaren anser att när man arbetar ur ett interkulturellt pedagogiskt förhållningssätt är det viktigt att ställa sig frågor som vad, hur och varför.

Elmeroth (2008) anser att interkultur står för hur människor förhåller sig till olika kulturer. Om man har ett interkulturellt synsätt innebär det att man intresserar sig för andra kulturer och är villig att ta till sig av dem. Samtidigt som man är villig att dela med sig av sin egen kultur till andra. Interkultur är ett växelspel mellan olika kulturer i interaktion. I begreppet interkulturell ryms dynamik och utvecklingspotential. Bergstedt och Lorentzon (2004) menar samma som Lahdenperä (2004) att ett interkulturellt lärande kan ses som en ständigt pågående process, ett lärande som sker genom möten med fler individer med olika kulturell och etnisk bakgrund. Ett interkulturellt förhållningssätt kan bidra till att synliggöra hur stereotyper, fördomar, rasism, diskriminering och sociala orättvisor påverkar människors liv.

Lunneblad (2009) menar att interkulturellt är något som sker, något som pågår till skillnad från att något är. Författaren refererar till Lahdenperä (2004) som menar att det finns ett kunskapsintresse av att synliggöra hur kulturella faktorer påverkar individers utveckling och lärande och hur detta kan bidra med hur olika kulturella sammanhang kan påverka barnen, lärare och föräldrar.

Interkulturellt förhållningsätt innebär erkännande av elevernas erfarenheter och att visa att de har betydelse. Att ta tillvara på elevers kunskaper, språk och inställning till livet. Om barnet tidigare har gått i skola i ett annat land än Sverige har de kunskaper i olika ämnen med sig. Dessa kunskaper är en grund till elevens fortsatta lärande. Man ser i det interkulturella förhållningssättet elevers skiftande bakgrund som en tillgång. Motsatsen till interkulturellt förhållningssätt är ett bristperspektiv. I detta perspektiv ser man på elever med en annan etnisk bakgrund än den svenska som något som behöver kompileras. De uppfattar mångfald som ett problem som måste återgärdas. (Elmeroth 2008)

6.3 Kultur

Karin Norman (1996) docent i socialantropologi vid Stockholms Universitet. Hon menar att ”I det moderna samhället har institutioner som har till syfte att ta hand om och forma barn ett starkt inflytande.” (s. 58) Den svenska kulturen säger att alla individer skall ha ett fritt tankesätt. Genom den synvinkeln så har alla människor gemensamma behov och gemensam utveckling. Men det finns ett dilemma och det är att det är svårt att peka ut konkret vad alla dessa gemensamma behov är och vad utvecklingen består i. Detta får olika förhållningssätt så som förhållandet mellan natur och kultur, mellan kultur och samhälle, mellan individ och det sociala livet samt, biologi/genetik och miljö.

Dessa saker kan vara grunder i hur människor väljer att uppfostra sina barn och uppfatta barn. Norman (1996) skriver att ”Kultur för barn” betyder att det rör sig om en medveten strävan från vuxnas sida att bibringa barn vissa erfarenheter och kunskaper genom att åstadkomma särskilda aktiviteter.” (s. 122) Norman menar att det är ett komplicerat område att skapa kultur för barn. Hon menar att det lätt kan skapa oförutsedda och ibland oönskade konsekvenser. Detta är en risk som kan ske om man inte problematiserar barnet som sociala och kulturella individer. Vi vill problematisera detta. Norman (1996) säger att ”En viktig skillnad mellan barn och vuxna kan kanske sägas vara att barn inte har några pedagogiska eller ideologiska syften med sina aktiviteter, såsom vuxna ofta har i förhållande till barn.” (s.122)

Författaren menar att de många gånger har sett att barn är helt uppe i leken och de vet exakt vad de skall göra och inte skall göra. Men vi kan ju mena att det är ganska självklart att barnen inte kan ha några pedagogiska eller ideologiska syften med sina aktiviteter på grund av hur samhället ser ut idag. Det är inte alltid att vem som helst lyssnar på en treårings idéer om någonting och sedan går upp i Riksstaden och pojkens idéer blir fullbordade. ”Vi har inte en kultur utan vi är kulturella.” (Norman 1996 s. 225)

Enligt Lunneblad (2009) är det en tillgång för barngruppen att den består av barn från andra kulturer, barnen kan då på ett naturligt sätt lära sig om och respektera andra kulturer och levnadssätt. Det finns pedagogiska program för förskolan och de säger att förskolan skall arbeta efter att ge invandrarbarn en bra grund för att bli tvåspråkiga och för att känna tillhörighet till både den svenska kulturen och föräldrarnas ursprungskultur. Förskolan skall arbeta medvetet med svenska som andraspråk och samtidigt ge starkt stöd till modersmålet och ursprungskulturen.

I läroplanen Lpfö 98/10 kan vi läsa att förskolan skall arbeta för att barnen skall bli delaktiga i det svenska samhället, i det svenska språket och kulturen.

”Det svenska samhällets internationalisering ställer höga krav på människors förmåga att leva med och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald. Förskolan är en social och kulturell mötesplats som kan stärka denna förmåga och förbereda barnen för ett liv i ett alltmer internationaliserat samhälle. Medvetenhet om det egna kulturarvet och delaktighet i andras kultur ska bidra till att barnen utvecklar sin förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Förskolan kan bidra till att barn som tillhör de nationella minoriteterna och barn med utländsk bakgrund får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet.” (S. 6)

6.4 Kulturella krockar

Aycan Bozarlan (2001) är kurdiska och var nyutexaminerad lärare när hon kom till Sverige 1983. Hon utbildade sig här till förskollärare och har sedan dess arbetat med barn, framför allt med barn med behov av särskilt stöd. Hon skriver i sin bok om sina tidigare erfarenheter om hur det var att emigrera till Sverige. Det känns som hon har lätt att relatera till de andra invandrarna och barn som har gått igenom samma sak som hon själv. Författaren skriver i sin bok om hennes syn på pedagogerna som hon mötte i Sverige. Hon hade svårt att förstå varför pedagogerna satt på golvet med barnen på avdelningarna. Hon hade även svårt att förstå att barnen cyklade på barncyklar. Det verkade som att det var så otroligt stora skillnader mellan hennes hemland och Sverige. Bozarlan dotter fick resa själv till Sverige eftersom hon inte hade fått tillstånd från immigrationsverket, på grund av detta hade Bozarlan svårt att lämna över sitt ansvar på sitt barn till någon annan än sin svägerska. ”Förtroende för förskolan innebar på ett sätt att ha förtroende för Sverige.” (Bozarlan, 2001, s15)

Bozarlan (2001) När hon kom till Sverige fick hon uppleva kulturella krockar och fick ta del av några andra nysvenskars krockar. Hon skriver om en mamma som var från annan härkomst. Mamman hade under en vårfest på förskolan inte tagit med sig en blomma till pedagogerna medans många andra föräldrar hade gjort detta. Hon tyckte det var otroligt pinsamt och bad Bozarlan (som då arbetade på förskolan) att säga till henne när hon i fortsättningen skulle ta med sig blommor. Det hade inte stått på något papper att föräldrarna skulle ta med sig blommor och ge pedagogerna, utan detta var något som några hade gjort för en fin gest.

Bozarlan skriver även om en annan invandrar mamma som hon stötte på under tiden hon arbetade som förskollärare. Mamman berättade för Bozarlan att hon hade varit på ett badhus och att alla kvinnorna duschade nakna på samma ställe utan skycke. Hon tyckte att detta var jätte konstigt och kunde inte tänka sig att stå där och duscha naken framför alla dessa kvinnor. Även att både män och kvinnor badade tillsammans var någonting som hon inte var van vid från sitt hemland.

Utbildningsdepartementet. Statens offentliga utredningar (1996: 143) är det vanligt att föräldrar till barn som har gått i skolan i ett annat land tidigare kritiserar lärarna i den svenska skolan för att det är för lite disciplin och att eleverna inte får lära sig att visa respekt för vuxna. Pedagogerna måste på något sätt möta föräldrarna i det här och lyssna på dem, som ett exempel författarna tar upp är att om föräldrarna frågar efter fler läxor till barnen vore det fel att inte ge dem det. Även Lahdenpäre (2004) skriver i sin bok om detta. Hon skriver att en turkisk familj tycker att skolan brister på respekten både från elevernas sida men även vice versa. De menar på att skolan är fri lek och att det inte sätts några gränser.

6.5 Identitet

Inger Nordheden (1996) universitetsadjunkt vid Stockholms universitet. Skriver om hur vi svenskar föds in till att leva som egna individer, vi sover redan som små barn i egen säng och vi får ett eget rum. En stark och egen vilja är någonting som värdesätt högt som egen individ. Att stå för sig själva och sin handling är också faktorer som påpekar hur en traditionell svensk skall vara. Däremot så förväntas det av föräldrarna att de skall gå på föräldramöten och aktivt vara medverkande i skolan. I många invandrarfamiljer så värdesätter de familjen otroligt högt och inte själva den enskilde individen. Ett möte med någon släkting som de inte sett på länge kan ofta värdesättas högre än själva skolan i sig. ”Hur perfekt bör man vara, och vems kultur är perfekt” Okin (2002. s113) Där resonerar han hur komplicerat hela själva begreppet är i sig och att ingen av oss har antingen rätt eller fel utan bara olika värderingar och synsätt.

Lahdenperä (2010) Man kan fråga sig vad det är som vi skall socialiseras och integreras till? För de som uppfattar vårt framtida samhälle som något svårt att påverka, så är det lätt att falla in att det är så själva verkligheter ser ut. Om barn/elever uppfattar att deras egen identitet och person inte passar in i vårt svenska samhälle. Då är det lätt att barnen/eleverna intar en uppgiven, tillbakadragen eller destruktiv roll. Ett sätt som kan göra att man inte faller in i detta synsätt är att man ska granska dess egen historia för att söka kunskap om vad det är som gör att vi faller in i fallgroparna. Genom att dra lärdom av både de mörka och ljusa mänskliga mönster som framträder i historien och relatera dem till det som händer i vår värld idag, så blir det lättare att få en bredare och mer verklighetsnärmande världsbild.

Man får ställa sig många frågor som: Vilka är vi? Vad ska vi leva för? Vart är vi på väg? Lahdenperä menar att det gäller att sträva efter att få bort ordet Vi och Dom. Det gäller att orientera sig mot det som leder till en ömsesidig förståelse mellan folkgrupp och individ. Man skall skapa nya begrepp och diskurser som grundas på större etisk omvårdnad än tidigare. Ett begrepp som uppfanns av några elever som gick en mångkulturell kurs från Malmö var ”ett Vi som erkänner ett unikt Du.” (Lahdenperä, 2010) Vi lever alla i samma union och borde ha större förståelse till varandra än så som det ser ut idag.

Norman (1996) Vuxna är beroende av barn på samma sätt som att barn är beroende av vuxna, de integrerar med varandra. Det är barnen som är en social kategori av de vuxna. Norman skriver att det är viktigt för barnen att veta sin ålder och även kön (de kulturella föreställningarna om kvinnligt och manligt.) Det är de två viktiga kriterierna för social distinktion. Den kulturella synen på barnen brukar man grunda i samband med försörjningssystem och politiska förhållanden, med det menar Norman (1996) att man måste se hur det ekonomiska och sociala livet är organiserat. (Ekonomi har en stor roll vilket bagage barnet får med sin in i livet.) Även föräldrarnas tidigare erfarenhet av ekonomi.

6.6 Problem eller tillgång

Enligt Lunneblad (2009) är ofta utgångspunktet ett bristperspektiv, fokus hamnar på problem som rör skolor i områden där en stor del av barnen eller deras föräldrar är födda i något utomeuropeiskt land. Följden av detta bristperspektiv blir att man ser invandrabarnen som offer. Man framställer enskilda barn och skolor som problem i sig utan att se till ett större perspektiv som utbildningssystemet eller samhället i stort. Lyhördhet, empati och respekt för varandras argument är enligt Lunneblad (2009) grundläggande för ett fungerande mångkulturellt samhälle.

Över hela landet finns bostadsområden eller delar av bostadsområden där majoriteten är arbetslösa, bidragsberoende och lever under socialt tunga villkor. Andelen invandrare är stor i dessa områden. I storstadsområden finns en tydlig etnisk segregation. Man befärdar där att bristen på möten mellan människor kan leda till misstänksamhet, myter, rädsla och oförståelse för varandra. För det som är olikt det man är van vid. Människor med liknande bakgrund söker sig till varandra och detta leder till segregation.

”Det är Sverige som avviker” menar studenter från fyra olika världsdelar. Palm, & Josefson, (2007) ”Mycket av det moderna svenska folkhemsprojektet har präglats av insikten om att olika grupper utgjort och utgör ett hinder för det jämlika, rättvisa samhället. Mycket i det projektet har alltså gått ut på att eliminera skillnader, att skapa ett slags standard medelsvensk. Men när invandrarna kommer in i bilden blir det väldigt svårt med detta 'lagom', eftersom det plötsligt finns många skillnader som inte går att eliminera. Man har sina olika utseenden, man har sina olika religioner, man har sina olika kulturella vanor, egenheter som inte bara är viktiga under en övergångstid utan som antagligen förblir lika viktig i framtiden.” (Lindqvist, Palm & Josefson, 2007)

Ett sätt att välja att inte se kulturell mångfald som ett problem är att man integrerar på förskolan och gör som t.ex. måltiden som en rutin och något självklart. Så att några muslimer som äter fläsk inte ses som problem. Maten kan man se som något man har samhörighet att tala med alla om, så som föräldrar, personal m.m. Bozarslan (2001) menar att okunskap både från pedagoger och föräldrar kan skapa problem. Många gånger kan personalen sakna kunskap om föräldrarnas traditioner. I Iran t.ex. så är några föräldrar uppvuxna med att det kan vara ”farligt” om man är ute när det är för kallt ute och att de då kan ta på barnen mindre kläder i förhoppning att barnen inte går ut. Föräldrarna saknar då den kunskapen att veta att det är hälsosamt och nyttigt för barnen att vara ute en stund varje dag i frisk luft.

Även Ronström, O, Runfors, A & Wahlström, K. (1995) Owe Ronström är professor i etnologi vid högskolan på Gotland. Ann Runfors är docent i etnologi och verksam som forskare och lärare vid etnologiska avdelningen, Stockholm universitet. Karin Wahlström är socialantropolog. De skriver att de ser i deras undersökning att pedagogerna ser detta med kläderna som ett problem. De skriver att pedagogerna ser det som en ”buffertar” någon som man vill fixa till. De ser att det är svårt att samtala med föräldrarna om barnuppfostran. ”Vid sidan av de annorlunda man vant sig vid och som man kan möta utan större svårigheter, finns också obehagliga avvikelser som riskerar att skapa konfrontation. Personalen vacklar i dessa fall ofta mellan att ingripa och acceptera. Avvikelseerna betraktas som problem och hanteras inte utan vanda.” (Ronström, O, m.fl. 1995, s 101)

6.7 Pedagogers förhållningsätt

Som pedagog måste man ge barnen och föräldrarna medmänskligt stöd. Bozarslan (2001) menar att vi skall i förskolan se alla barn som invandrare, och ha samma nyfikenhet till varje barn. Med detta menar författaren att vi skall se till varje individs eget bagage med erfarenheter och hur de väljer att se på världen. ”Det är viktigt att ta del av varandras bakgrund för att kunna förstå varandra bättre och för att kunna mötas som människor.” (Bozarslan, 2001, s 16) Genom att familjen blir sedd, accepterad och välkomnad av skolan och förskolans personal så betyder det otroligt mycket.

Det är viktigt att pedagogerna får information om hur familjen levde i sitt hemland, om barnet ser sitt ursprung som en svart dimma så är det otroligt viktigt att lyfta det som var bra så som naturen, maten m.m. Det är viktigt att barnet får bejaka sitt ursprung, det är viktigt för barnets identitetsutveckling. Om man anlitar en tolk i början på förskolan/ skolan så kan man lättare göra så att missuppfattningar undviks och barnets utveckling går fortare. Det finns ett dilemma för pedagogerna och det är att flyktingfamiljer flyttar i genomsnitt tre gånger under de första åtta månaderna. Det blir svårt att få en kontinuerlig struktur på verksamheten när detta sker. (Elmeroth, Häge. 2009)

Om man skall utgå ifrån lärare som har erfarenhet av kulturell mångfald i skolan menar de att eleverna kan utveckla sin kunskap om skillnader i synen på omvärlden. Men för att eleverna skall kunna nå dit krävs det att läraren har kunskap om etnicitet, klass och kön, och om de kulturella identiteterna som påverkas av ursprung och levnadsvillkor. I dessa barngrupper ges eleverna möjlighet att ta del av varandras erfarenheter och erfara varandras olikheter, detta ger barnen en ökad möjlighet till att bevara sin öppenhet, nyfikenhet och öka toleransen för det som är annorlunda. De ges i förlängningen en beredskap för livet att kunna hantera olikheter.

Det krävs att läraren har kompetens nog att se möjligheter och även problem och att kunna använda sig av detta i sin undervisning för att barnen skall kunna utvecklas tillsammans. Utbildningsdepartementet; Statens offentliga utredningar (1996: 143) Lunneblad (2009) beskriver också betydelsen av god kunskap hos personalen för att kunna göra mötet mellan barnen från olika kulturer till något positivt och till en tillgång för alla parter. Det krävs att personalen har en kulturell medvetenhet och insikt om sina egna värderingar. Jämlikhetsmålet fastställdes i riksdagen 1968. ”Invandrarna skall få samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter som befolkningen i övrigt. Utgångspunkten är alltså således att invandrare och svenskar, d.v.s. alla människor, har lika värde, vilket berättigar till jämlika villkor.” (Ronström, O, Runfors, A., & Wahlström, K. 1995, s 174)

Idag kan vi läsa i läroplanen för förskolan Lpfö 98/10 att jämlikhetsmålet finns kvar.

”En viktig uppgift för förskolan är att förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.” [...] ”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen samt solidaritet med svaga och utsatta är värden som förskolan ska hålla levande i arbetet med barnen. Värdegrunden uttrycker det etiska förhållningssätt som ska prägla verksamheten. Omsorg om och hänsyn till andra människor, liksom rättvisa och jämställdhet samt egna och andras rättigheter ska lyftas fram och synliggöras i verksamheten.” (s. 4)

Idag kan vi läsa i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshem Lgr-11 att jämlikhetsmålet finns kvar.

”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan ska gestalta och förmedla. I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande. Undervisningen i skolan ska vara icke-konfessionell.” (s. 7)

I decennier har den svenska skolan strävat efter att vara en skola för alla. Där skall elever med olika bakgrund och olika erfarenheter undervisas tillsammans. Detta jämlikhetsmotiv innebar också integration av handikappade barn till de allmänna skolorna. Kärnan i jämlikhetsideologin är att det är bra att människor möts, konfronteras med varandras uppfattningar, att de delar samma villkor och på det sättet utvecklas tillsammans. Detta anses vara positivt för alla inblandade barn på det sättet att de får vidgade perspektiv och att de får lära sig om omvärlden. Man tvingas med att konfronteras med sig själv i mötet med det som är olika och annorlunda på det sättet förändras vi i kulturmöten. (Utbildningsdepartementet Statens offentliga utredningar 1996: 143)

Lunneblad (2009) beskriver hur pedagogerna arbetar med barnen på en förskola som ligger i ett mångkulturellt område, vilket avspeglar sig i barngruppen som består av barn från olika kulturer. De arbetar efter en strategi som innebär att de fokuserar på att framhålla det som barnen har gemensamt och undviker att betona skillnader. Lunneblad nämner en Ehn (1986) de beskriver en situation i en förskola med en mångkulturell barngrupp. Undersökningen visar att pedagogerna där undviker att synliggöra individuella skillnader mellan barnen. Det resulterade i att man valde att fokusera på hur praktiska frågor kring hygien, klädsel, arbetsro, trivsel skulle hanteras. Tio år senare efter Ehns arbete gör Ronström m.fl. (1995) en studie i samma område för att se om de hanterar mångfalden på ett annat sätt. Den tydligaste skillnaden de kunde se var att pedagogerna trots att de valt att arbeta i ett mångkulturellt område väljer att förskolorna som svenska. Det finns en strävan efter att få barnen att tänka och tala på svenska och att fira de svenska traditionerna.

Författarna menar att förklaringen till att pedagogerna framhåller den svenska kulturen så starkt är att det i deras sätt att se det inte finns något alternativ. Blandningen av olika livsstilar och andra språk är stor, och de lyfter då fram svenskan som den gemensamma nämnaren för att få verksamheten att fungera. Författaren menar att de kortsiktiga effekterna av detta är svåra att se men långsiktigt finns risk att detta leder till assimilering. Vilket innebär att de från andra kulturer släpper sina kulturidentiteter och anpassar sig till svensk kultur. Lind (2001) å andra sidan menar att forskning visar att när man följer ett jämlike- och rättviseideal och pedagogerna lyfter fram likhet och enighet blir invandrabarnet sett som bristfälliga och i behov av komplettering.

Enligt läroplanen för förskoleklassen Lgr-11 skall ingen i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etniskt tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning etc. Om någon utsätts för kränkande behandling skall detta aktivt motverkas. Den växande rörligheten över nationens gränser ställer krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som en kulturell mångfald innebär. Medvetenhet och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans, för att utveckla sin förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Enligt läroplanen förskolan Lpfö 98/10 bidrar den ökade rörligheten över nationsgränserna till ökad mångfald i förskolan, detta ger barnen möjlighet till grundläggande respekt och aktning för varje människa oavsett bakgrund.

6.8 Sverige som mångkulturellt samhälle

Fredriksson (1997) anser att Sverige genomgår en förändring och att antalet invånare med invandrarbakgrund ökar. Författaren anser att Sverige i dag är ett mångkulturellt samhälle. Dessa förändringar skapar olika kulturmöten och dessa kan betraktas på många olika sätt. Han menar att några ser det som ett hot. Han anser att framväxten av ett mångkulturellt samhälle dock kan tillsammans med olika sociala problem leda till två utvecklingstendenser. Den första är ökade sociala och etniska spänningar, att olika grupper ställs mot varandra och att då extremistiska grupper får större utrymme. Den andra utvecklingstendensen skulle då vara en ekonomisk, social och politisk marginalisering av invandrare i samhället. Risken finns då att invandrare inte får fullständig utbildning och som en följd av det svårt att få arbete. Fredriksson menar att utvecklingen har visat att det mångkulturella samhället inte enbart kräver att invandrarna anpassar sig att också majoriteten lär sig leva i en multikulturell miljö.

Enligt Lunneblad (2006) har det svenska samhället alltid varit uppdelat genom olika tillgångar, denna uppdelning har skapat och format olika skilda kulturella miljöer i samhället. Dessa tillgångar har då varit egendom, utbildning, språk och arbete. I dag finns det fler faktorer som visar på olikheter hos samhällsmedborgarna som kulturella, etniska och religiösa olikheter. Författaren menar att i diskussioner finns det en uppfattning av att Sverige har gått igenom en process från att vara ett kulturellt homogent till ett kulturellt heterogent samhälle. Lunneblad (2006) menar att Sverige aldrig har varit ett etniskt homogent samhälle då det alltid funnits en uppdelning baserat på olikheter och etniska minoritetsgrupper har länder varit en del av vårt samhälle som samer, judar, romer och tornedalsfinnar.

7. Metod

Vi inleder metodkapitlet med en kort beskrivning av de förskolor och förskoleklasser där vi har genomfört vår enkätundersökning. Efter detta kommer vi att belysa enkät som en kvantitativ metod. Vi har valt att ha underrubriker och i dem presenterar vi förskolorna och förskoleklasserna, kvantitativ metod, vårt tillvägagångssätt, bortfall av respondenter, etiska principer, avgränsningar för vår undersökningsgrupp, reliabiliteten samt validiteten av vår vetenskapliga undersökning, generaliserbarhet av vårt undersökningsmaterial. Vi har lagt vår enkätundersökning som bilaga 2. Vårt resultat har vi även redovisat i diagram, se bilaga 3.

7.1 Beskrivning av förskolorna och förskoleklasserna

De två förskoleklasserna vi valde att undersöka och besöka ligger i Angered och de två förskolorna ligger i Backa. Dessa ligger i närområdet till Göteborg. På de förskolor och förskoleklasser vi skickade enkäterna till deltog respondenter från flera olika avdelningar. Pedagogerna som deltog i vår undersökning var från blandade etniciteter, blandade åldrar och kön. Ca 80 % av barnen och eleverna på dessa förskolor/förskoleklasser är från annan härkomst än Sverige. Närmiljön till platserna uppfattade vi som trevliga på de ställena vi besökte. Med rikt naturliv så som granar och träd. Alla hade var sin ute park.

7.2 Kvantitativ metod

Vi har valt att använda oss av enkät som kvantitativ undersökningsmetod. Vi valde att använda oss av en kvantitativ metod istället för dess motsatts kvalitativ. Med kvalitativ menar Stukat (2005) att man fördjupar sig mer kring ett ämne såsom man gör när man gör en intervju. Vi vill ha ett vidare spektrum och sedan kanske kunna generalisera resultatet.

Anledningen till valet av enkät är att vi ville nå ut till en större undersökningsgrupp. Esaiasson (2003) skriver om olika populationer, det finns två olika sätt att se på det. Kvantitativa forskningstraditionen och kvalitativt orienterade forskare, ”Enkätundersökningar användbarhet kan mätas endast i relation till specifika syften. Man måste fråga sig ”vad är det jag vill veta?” och ”hur kan jag bäst få reda på det?” (Norman, 1996, s171.) Det är viktigt att man har kunskap om det man skall fråga om, och om man inte har det så kan man i så fall göra en enkät och skicka ut den för att få en öppen bild av vad människor ser kring ämnet. Det kan dock skapa osäkerhet till de som skall fylla i enkäten om frågorna är oklara och att man inte förstår vad man menar med frågorna.

Enligt Stukat så är det viktigt att i en enkät informera de som skall fylla i enkäten om syftet med enkäten. Kvantitativ är ett samlingsbegrepp inom samhällsvetenskaperna. Med det här arbetssätt samlar forskarna systematiskt in empiriska kvantifierbara data. De sammanfattar det de har fått in i statistisk form och med den data de har fått in analyserar utfallet med utgångspunkt i testbara hypoteser.

Man gör ett representativt urval i en grupp eller befolkning och undersöker dem med olika former av mätinstrument som skall fånga fördelning, samband och variation i det som studeras. Med kvantitativ metod kopplade till tekniker, som postenkät, är det något av ett villkor vid studier i stora populationer. Genom att använda sig av kvantitativa metoder

behöver inte forskaren själv deltar i det den studerar. Detta är ju en fördel av objektivitetsskäl.

7.3 Tillvägagångssätt

Vi har gjort en vetenskaplig undersökning. Enligt Stukat (2005) måste undersökningsmetoden kunna kontrolleras av läsaren för att vara vetenskaplig. Vi har valt att bifoga enkäten som vi baserade vår undersökning på, (se bilaga 2) och så har vi gjort en resultatredovisning. Enkätfrågorna formulerade vi efter vad vi ansåg vara relevant i det författarna lyfte i litteraturen. Samt genom att diskutera med vår handledare och med varandra.

Anledningen till att vi valde att genomföra en enkätundersökning var att vi ville nå ut till så många som möjligt. Vi ville få ett stort undersöknings material, för att kunna finna likheter och skillnader i resultaten av enkäterna. Vid enkätundersökningen sitter respondenterna ostört och svarar på frågorna, de ges då tid att själva reflektera över hur de ställer sig till frågorna. Vi kan se en risk med att genomföra intervju då svarspersonerna kan påverkas av oss. Stukat (2005) menar att vid intervju kan den personen som intervjuas påverkas av de som intervjuar och dess närvaro, omedveten styrning kallar han denna påverkan. Vår enkät bestod av både ostrukturerade frågor vilket innebär att det är öppna frågor, dessa påminner om frågor som man vanligtvis använder vid intervju. Vi använde oss också av strukturerade frågor vilket innebär frågor med svarsalternativ, dessa är vanligast vid enkätundersökningar.

Vår enkät är utformad för att hjälpa oss att ta reda på pedagogers förhållningsätt och tankar kring att arbeta med kulturell mångfald i barngrupperna. Vi valde ut två förskolor i Backa och två förskoleklasser i Angered där vår uppfattning är att det bor människor med många olika kulturer. Vi ringde upp de berörda rektorerna och presenterade enkäten, dess innehåll och vad informationen från den skall användas till, (se bilaga 1.) Sedan fick de som ville delta lämna över enkäterna till pedagogerna på avdelningarna. Vår förhoppning var att pedagogerna skulle tycka detta var någonting intressant, då detta är ett aktuellt ämne som de stöter på i verksamheterna. Vi informerade även rektorerna att vi personligen skulle komma ut till verksamheterna och samla in enkäterna. Anledningen till att vi valde att åka dit var att vi ville få en bild av förskolorna/förskoleklasserna och dess närområde. Vi samlade då in 30 ifyllda enkäter.

Enligt Stukat (2005) är det viktigt att man motiverar sin målgrupp. Inledningsvis informerar man om syftet med enkäten och vad den skall användas till. Men bestämmer sedan var, när och hur den skall hämtas. När vi valde vilken population vi skulle rikta vår enkätundersökning till valde vi områden vi har uppfattningen av att de är mångkulturella. Vi ansåg dessa områden vara relevanta och representativa för vår undersökning. Ur den population vi inriktat oss på valde vi sedan ut några olika förskolor och förskoleklasser som vi ansåg ge en representativ bild. Vi har försökt att finna likheter och skillnader i enkätsvaren. Resultatet har vi valt att beskriva respondenternas svar i diagram (se bilaga 3) och text. Vi har valt att inte generalisera resultaten i vår undersökning då vi anser att vårt underlag är för begränsat.

7.4 Bortfall

Det uppstod ett visst bortfall i vår undersökning. När vi valde ut vilket antal enkäter vi skulle skicka ut med i beräkningarna att det skulle uppstå ett visst bortfall. Vi anser att vår undersökning fortfarande är tillförlitlig då bortfallet inte var så stort, och då bortfallet var slumpmässigt. Då vi inte kunde se något mönster i bortfallet som till exempel att de som inte valde att svara på enkäten skulle vara negativt inställda till dess innehåll. Då vissa enkäter uteblev kontaktade vi den aktuella rektorn. Rektorn uppgav att anledningen till att pedagogerna inte ville medverka i enkätundersökningen var på grund av tidsbrist. Enligt Stukat (2005) är en viss del bortfall vanligt men att undersökningen ändå kan anses tillförlitlig om man kan argumentera för att bortfallet är slumpmässigt.

7.5 Etiska principer

Enligt Stukat (2005) är det viktigt att förbereda respondenterna i god tid och undersöka om de är villiga att delta i undersökningen. Det är viktigt att informera om studiens syfte och redogöra för hur det planerade tillvägagångssättet ser ut. Enligt Stukat (2005) kan det grundläggande individskyddskravet delas in i fyra allmänna huvudkrav. Dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Enligt Stukat (2005) innebär informationskravet att de som berörs av studien skall informeras, om studiens syfte och att deltagandet är frivilligt. Information om forskningsansvariges namn och institutionsanknytning skall framgå. Vi har haft kontakt med rektorerna genom samtal och även via mail. Vi har då informerat om att enkäten är en del av en vetenskaplig undersökning. Vi har även informerat om vilka vi är, vilken institution vi tillhör och vem som är ansvarig för den kurs vi tillhör. Vi har även presenterat studiens syfte och ämnesområde.

Enligt Stukat (2005) innebär samtyckeskravet att deltagarna själva har rätt att bestämma över sin medverkan och om de vill avbryta sitt deltagande. Om de som deltar är under femton år bör samtycke fås av dess vårdnadshavare. De som deltog i vår enkätundersökning var alla personer som arbetar inom verksamheterna så de var alla över femton år. Vi informerade rektorerna om att deltagandet var frivilligt och att vi vore väldigt tacksamma om de valde att delta. Rektorerna förde denna information vidare till personalen på de olika avdelningarna. Enligt Stukat (2005) innebär konfidentialitetskravet att hänsyn skall tas till deltagarnas anonymitet. Vi informerade rektorerna innan genomförandet av enkätundersökningen. Vi informerade dem att skolorna och förskolorna skulle vara anonyma men att områdena skulle presenteras i arbetet. När deltagarna fyllde i enkäten behövde de inte vid något tillfälle uppge deras namn eller på vilken institution de arbetade.

Enligt Stukat (2005) innebär nyttjandekravet att den information som samlas in i samband med undersökningen enbart får användas för forskningsändamål. Vi informerade deltagarna att den information som vi samlat in genom enkätundersökningen kommer att användas som underlag till vår uppsats.

7.6 Avgränsning

Vi har valt att undersöka pedagogers syn och förhållningsätt i en mångkulturell förskola/ förskoleklass. Anledningen till vårt val av undersökningsgrupp är att våra studier har inriktning mot de yngre åldrarna. Detta kändes relevant för oss då vi har och vill utveckla vår kunskap och förståelse för denna ålderskategori. Vi har valt att enbart undersöka och besöka förskolor/ förskoleklasser som vi vet ligger i områden där människor med många olika kulturella bakgrunder bor och att detta representeras i barngrupperna. Vi har valt att inte undersöka och besöka förskolor/ förskoleklasser i områden som inte består av så många olika kulturer.

7.7 Reliabilitet

Reliabilitet innebär hur tillförlitligt studiens mätinstrument är. (Stukat 2005)

Vi har gjort en enkätundersökning och använder enkät som mätinstrument. Bristerna som enkät som mätinstrument kan innebära är att respondenterna kan tolka våra frågor på ett sätt som inte var förväntat. Men vi uppfattar att de svar respondenterna uppgett var rimliga i förhållande till frågorna i enkätundersökningen. Ytterligare en brist skulle kunna vara att vi kan tolka respondenternas svar på ett sätt som inte var förväntat av respondenten. Det finns en viss risk att det har skett misstag vid transkribering, som att vi har läst av svaren på enkäterna felaktigt eller att vi har skrivit in resultatet av svaren felaktigt. Men eftersom vi var så pass noggranna vid transkribering så tror vi att detta inte har skett. För att öka reliabiliteten kunde ett alternativ vara att vi lät respondenterna läsa igenom vårt material som vi fick ut efter transkriberingen för att sedan låta dem uttala sig om i fall vi har uppfattat deras svar på ett korrekt sätt. Vi har valt att inte göra detta då det skulle bli för tidskrävande.

7.8 Validitet

Enligt Stukat (2005) är validitet hur välfungerande mätinstrumentet är på att mäta det vi avser skall mätas. Mäts det vi avser att undersöka? Vi har under arbetets gång ställt oss frågande till om vår undersökningsmetod är väl lämpad i förhållande till vår frågeställning. Vi ansåg att enkätundersökning var en lämplig metod då vi vill komma åt fler respondenter än vad vi tror att vi hade kommit åt genom en intervju undersökningsmetod. Vårt syfte var att få en inblick i pedagogernas förhållningsätt till kulturell mångfald i barngrupperna på förskolorna och förskoleklasserna. Vid enkätundersökning är det viktigt att formulera enkätfrågorna på ett sätt som gör det lätt för respondenterna att förstå vad vi frågar efter. Viktigt är också att inte ställa för många öppna frågor då svaren kan tendera att avvika från det vi vill ta reda på. Det är dock omöjligt att veta om respondenterna svarar helt uppriktigt på frågorna och det finns en risk att de sitter i grupp och diskuterar svaren.

7.9 Generaliserbarhet

Enligt Stukat (2005) bör man efter att ha resonerat kring den vetenskapliga undersökningens reliabilitet och validitet resonera kring dess generaliserbarhet. Vad det resultat man fått fram genom undersökningen egentligen gäller för. Kan resultatet generaliseras eller gäller det enbart för den grupp som har deltagit i undersökningen? Då vi endast har valt att undersöka 30 respondenters uppfattningar på de utvalda förskoleklasserna i Angered och förskolorna i Backa, så kan vi inte anta att det ser likadant ut i andra områden och i andra delar av Sverige. Vi anser därför att resultatet från vår undersökning inte är generaliserbart, men vi kommer att försöka se likheter och skillnader i våra enkätsvar.

8. Resultat redovisning

I detta kapitel redovisar vi det insamlade materialet från vår enkätundersökning, gjord under november och december 2011. Vi redovisar vårt resultat genom diagram (se bilaga 3) respondenternas svar i procentform och text. Vi inleder resultatredovisningen med en kort beskrivning av antalet respondenter i procent, samt kön, yrke, hur länge respondenterna har arbetat inom barnomsorgen samt bortfall. Efter detta har vi valt att redovisa svaren fråga för fråga.

8.1 Respondenterna

100% = 30 respondent svar.

I undersökningen var det 88 % kvinnor och 12 % män.

I undersökningen var det:

29 % som var barnskötare.

53 % som var förskollärare.

6 % som var lågstadielärare.

12 % som var fritidspedagoger.

I undersökningen fick vi reda på att det var 53 % av alla som hade arbetat inom barnomsorgen i 0-20 år det var 41 % av alla som hade arbetat i barnomsorgen i 20-40 år och sedan var det 6 % som var bortfall.

8.2 Mångkultur för dig, vad innebär det?

På fråga ett gavs respondenterna sex färdiga svarsalternativ att kryssa i. De fick högst kryssa i tre alternativ. Det finns även ett alternativ att skriva under annat.

Alternativ ett: Mångfald. Här kryssade 76 % av respondenterna i.

Alternativ två: Problem. Här kryssade 18 % av respondenterna i.

Alternativ tre: Tillgång. Här kryssade 70 % av respondenterna i.

Alternativ fyra: Svår hanterligt. Här kryssade 24 % av respondenterna i.

Alternativ fem: Spännande. Här kryssade 71 % av respondenterna i.

Alternativ sex: Osäker. Här kryssade 0 % av respondenterna i.

Alternativ annat: Någon av svarspersonerna svarade; för mig innebär mångkultur ett mål samhället ska sträva efter- pluralism bland medborgarna.

En annan svarsperson hade uppfattningen att mångkultur kan vara alla alternativen och kryssade i alla utan alternativet osäker.

8.3 När anser du att kulturmöten sker? Vilken roll har du som pedagog i dessa situationer?

Vi har valt att dela upp frågan i två delar och benämnt dem A och B.

A.) När anser du att kulturmöten sker?

Av våra svarspersoner ansåg 71 % av undersökningsgruppen att det dagligen upplever att det sker kulturmöten. De uppfattar att dessa kulturmöten sker i olika situationer och olika miljöer som i förskolan, förskoleklassen och på fritids. Men även utanför skolans verksamhet som i föreningslivet då barnen och de vuxna möts på olika aktiviteter efter skoltid.

B: Vilken roll har du som pedagog i dessa situationer?

Svarspersonerna anser att deras roll när kulturmöten sker är att vara lyhörda, vidsynt, visa nyfikenhet och intresse, vara respekterande, vara stödjande, stöttande, hjälpande och tolkande. Några anser sig vara vägledande och synliggör barnens likheter och olikheter. Samt talar om för barnen att de är alla lika värda och skall behandlas lika. Respondenterna anser att när tillfälle ges så frågar de både barnen och föräldrarna saker kring deras kultur. Någon anser sig dela med sig av sin egen kultur och erfarenheter när de ges utrymme för det. Någon uttrycker att hon/han gärna diskuterar nya idéer med sina kollegor för att möta barn och vuxna för att utveckla bättre kvalitativa reflektioner. De uttrycker att de tar tillvara på föräldrars olika tankar och idéer.

8.4 Barns kulturella olikheter, hur arbetar du som pedagog med detta?

På fråga tre gavs respondenten fyra färdiga svarsalternativ där de fick kryssa i de alternativ de ansåg passade bäst in på deras sätt att arbeta och bemöta barnens kulturella olikheter. De fick högst kryssa i tre alternativ. Det fanns även en rad som vi namngett annat, där svarspersonerna fick skriva om de arbetade med barnens kulturella olikheter på ett annat sätt, än de färdiga svarsalternativen.

Alternativ ett: Jag försöker skapa situationer där barns kulturella bakgrund synliggörs. Jag menar på att vi är alla olika individer och har olika tankesätt.

18 % av respondenterna kryssade i det här alternativet.

Alternativ två: Jag synliggör inte barnens olika förhållningsätt. Enligt mig är förskolan/förskoleklassen en neutral arena.

6 % av respondenterna kryssade i det här alternativet.

Alternativ tre: Jag anser att förskolans uppdrag är att enbart synliggöra svensk kultur och tradition. 6 % av respondenterna kryssade i det här alternativet.

Alternativ fyra: Jag tar tillvara på barns kulturella bakgrund i spontana situationer.

100 % av respondenterna kryssade i det här alternativet.

På alternativ annat skrev någon att tyvärr är det mest spontant, men tanken finns att göra mer medvetet.

8.5 Vart finner ni stöd för att arbeta med kulturell mångfald? Hur arbetar ni med dessa?

På fråga fyra gavs respondenterna fyra svarsalternativ att kryssa i. Det gavs ingen begränsning för hur många alternativ de fick kryssa i.

Alternativ ett: Läroplanen.

100 % av respondenterna ansåg att de finner stöd för sitt arbete med kulturell mångfald i läroplanen.

Alternativ två: Styrdokument.

50 % av respondenterna ansåg att de finner stöd för sitt arbete med kulturell mångfald i styrdokumentet.

Alternativ tre: Pedagogiska teorier.

36 % av respondenterna anser att de finner stöd för sitt arbete med kulturell mångfald i pedagogiska teorier.

Alternativ fyra: Litteratur.

60% av respondenterna anser att de finner stöd i sitt arbete med kulturell mångfald i litteratur.

Följdfrågan; hur arbetar ni med dessa? Var utformad som en öppen fråga och erbjöds inga svarsalternativ. Där svarade någon att de försöker ”väva” in det i sitt dagliga arbete. De anser att de gärna tar för sig och frågar hur skillnader och likheter ser ut när de kommer i kontakt med familjer eller vikarier med annan kulturell bakgrund. Respondenterna skrev att de på deras förskola tidigare hade skapat mångkulturella temakvällar där alla bjuder på en maträtt som är vanligt förekommande i deras kultur samt att de som vill kan klä sig i traditionella dräkter. Någon anser att detta sker när de planerar verksamheten. Andra anser att de tycker att det är lättast att fånga barnen i spontana situationer.

Någon anser att de med hjälp av styrdokument, erfarenhet, nyfikenhet och så vidare planerar verksamheten med barnen, de ser till vilka behov det finns hos grupp och individer. Någon svarade att detta sker när de gör sina mål. Någon uppger att de har deltagit i middagar med föräldrar och barn, där familjerna har lagat och tagit med maträtter som är vanliga och specifika för deras hemland.

8.6 Är föräldrarna involverade att tala fritt och sprida sin kultur och traditioner till verksamheten? Om föräldrarna är involverade hur påverkar det verksamheten

På fråga fem gavs respondenterna tre färdiga svarsalternativ där de fick kryssa i hur mycket involverade de tyckte att föräldrarna var på deras verksamhet. Det fanns även ett alternativ där de fick svara på om de tyckte att föräldrarna är involverade och hur det påverkar deras verksamhet.

Alternativ ett: Föräldrarna är mycket involverade i verksamheten.

0 % av respondenterna kryssade i det här alternativet.

Alternativ två: Föräldrarna är måttligt involverade i verksamheten.

76 % av respondenterna kryssade i det här alternativet.

Alternativ tre: Föräldrarna är inte involverade i verksamheten.

12 % av respondenterna kryssade i det här alternativet.

På frågan: Om föräldrarna är involverade hur på verkar det verksamheten, där fick vi följande svar: Några respondenter skrev att det hade varit roligt med matutbyten samt att de tyckte att det hade varit intressant att få smaka på olika maträtter från olika länder. Några respondenter ansåg att det var få föräldrar som ville berätta för pedagogerna om deras kultur.

Pedagogerna menade på att alla kanske inte känner sig bekväma att tala öppet om sina kulturer och traditioner, pedagogerna ansåg detta var synd då det bara hade varit positivt, Några respondenter menade att de var öppna för nya idéer och tankar och att föräldrarna var välkomna att delta i verksamheten när och om de vill. En respondent skrev att de hade uppmuntrat föräldrarna att tala om sin kultur genom att de skulle ta med sig bilder och liknande, däremot så skrev respondenten att hon var rädd i att hamna i ett ”vi” och ”dom” tankesätt. Någon respondent skrev att de hade skapat skolgårdskvällar och de hade temaarbeten där föräldrarna bidrog med att berätta och visa om hur det är och hur det ser ut i deras hemländer.

8.7 Anser du att ditt arbetslag får utbildning och handledning inom detta område? Om inte- Hur vill ni att ni skall få information och kunskap inom detta område?

På fråga sex gavs respondenterna färdiga svarsalternativ där de fick kryssa i ja eller nej på frågan.

Alternativ ett: Ja

35 % av respondenterna kryssade i det här alternativet.

Alternativ två: Nej

53 % av respondenterna kryssade i det här alternativet.

12 % valde att inte svara på frågan.

På alternativ: Om inte- Hur vill ni att ni skall få information och kunskap inom detta område?

Av de två som kryssade i svaret ja, fick vi svaren på följdfrågan:

De skrev att de skulle kunna få mer kunskap och information speciellt idag eftersom de arbetar i en mångkulturellförskola. Det finns hela tiden mer att lära.

De som kryssade i Nej, svarade så här:

De ville få information och kunskap genom föreläsningar på Universitetet eller andra ställen och få diskutera i arbetslaget eller mindre grupper om området. De ville även få litteratur att läsa. En respondent skrev att hon/han tyckte att de har kunskap. Respondenten tycker att barnen själva är dåligt insatta i sin egen kultur och traditioner. Det skapar klyftor och rädsla. En respondent skrev att de ”får” ingenting utan att de vidareutbildar sig främst på egen tid. Respondenten berättade dock att hon/han hade fått en vecka ledigt för 10p svenska som andra språk.

8.8 Reflekterar du över dina egna värderingar och föreställningar om kulturell mångfald? Om du gör det på vilket sätt reflekterar du då och om inte varför väljer du att inte reflektera över det?

På fråga sju gavs respondenterna färdiga svarsalternativ där de fick kryssa i ja eller nej på frågan.

Alternativ ett: Ja

94 % av respondenterna kryssade i det här alternativet.

Alternativ två: Nej

0 % av respondenterna kryssade i det här alternativet.

6 % valde att inte svara på frågan.

På alternativ: Om du gör det på vilket sätt reflekterar du då och om inte varför väljer du att inte reflektera över det? Där fick vi följande svar:

Några respondenter skrev att de försöker att inte värdera när man pratar om t.ex. religioner, samt att de försöker att inte fastna i tankesätt att man själv är "fri". En respondent menar att hon/han försöker följa debatter i olika medier och läser litteratur. Pratar med föräldrar och kollegor, för att få mer information om till exempel firande av helger och fester. Några respondenter menar att det är viktigt att kunna se ur många olika perspektiv samt att de tänker på att ta hänsyn till andra kulturer och låta dem ha sitt "tänk". Någon respondent anser att hon/han har en öppen inställning till andra kulturer och det har hon/han alltid haft. En respondent reflekterade kring kvinnors lika rättigheter gentemot män, muslimska kvinnor som döljer "sexuella attribut." En respondent skrev att hon/han har upptäckt att hon/han mer och mer bjuder på sig själv, samt bjuder in familjerna till diskussioner i ämnet.

Respondenten anser att det sker så naturligt när man har blivit trygg i sin roll som pedagog och har accepterat sig själv där man är i livet. Hon/han ser det som en form av fortbildning varje gång hon/han lär sig någonting nytt om en för henne/hans främmande kultur/tradition. Några respondenter uttrycker att de anser att det är viktigt att reflektera för att förstå elevernas/föräldrarnas handlande och se deras perspektiv utan att döma och bedöma efter egna vanor och värderingar (enbart). Det är kul och intressant att få ta del av andras sätt att se på saker skrev en respondent. Respondenten menar att man inte kan arbeta på en mångkulturellskola om pedagogerna inte tycker om mångfalden samt deras kulturella inslag i hennes/hans verksamhet. En respondent skrev att hon/han brukar tänka: Hur skulle det vara för mig och min familj om vi bodde någon annanstans. Hur vill jag/vi bli bemötta??

9. Diskussion

I detta kapitel redovisar vi vår diskussion med analytiska inslag, där vi jämför resultatet av vår enkät med litteraturen, läroplanerna och våra egna tankar. Vi har valt att dela upp diskussionsdelen efter våra enkätfrågor.

9.1 Mångkulturalitet:

Enligt vår undersökning kan vi uppfatta att pedagogerna ser mångkultur på liknande sätt med varandra. Mångfald, tillgång och spännande var ord som de flesta valde att kryssa i. Hela 76 % såg mångkultur som samhörighet med mångfald. Frågan man kan ställa sig är dock; Vet alla vad mångfald är och innebär mångfald samma för alla? Enbart 18 % ansåg att mångkultur innebar problem. Detta var någonting som vi ansåg var en aning märkligt då mångkultur även kan vara problem och inte alltid enbart spännande. 24 % ansåg att mångkultur var svårhanterligt. 70 % angav att de uppfattade mångkultur som en tillgång. Alla var tydligen säkra på vad de menade med mångkulturalitet då det inte fanns någon som valde att kryssa i osäker.

Enligt Elmeroth (2008) innebär det interkulturella perspektivet att man ser barns olika erfarenheter och bakgrund som en tillgång. Detta synsätt innebär att man tar tillvara på barnets tidigare kunskaper, språk och inställning till livet. Man ser detta som en grund att bygga vidare på. Vad vi kan se i våra enkätresultat har pedagogerna en positiv syn till kulturell mångfald och att de tar tillvara på barnens tidigare kunskaper och erfarenheter. Så som vi ser det är det en förutsättning för att man skall kunna göra ett bra arbete och ge barn och elever en stimulerande och utvecklande tillvaro att man har detta synsätt. Att 18 % kryssade att mångkulturellt för dem innebär problem tolkar vi lite klivet. Om man ser det som ett problem som man kan lyfta fram och har för avsikt att arbeta medvetet för att förändra, så kan det i sig vara någonting positivt. Det är först när man synliggör ett problem som man kan börja arbeta för förändring. Men om man ser det som ett oföränderligt problem känns det i sig som ett stort problem.

Elmeroth (2008) menar att bristperspektivet som är en form av motsatts till interkulturella perspektivet, de uppfattar personer med annan etnisk bakgrund än den svenska som något som brister och måste kompletteras. I detta perspektiv är man fokuserad på de olika problem som uppstår i mångkulturella konstellationer och i de områden där det bor många personer som är födda i något utomeuropeiskt land.

Vi uppfattar att när man utgår från ett bristperspektiv anser man att Sverige och svenskan är det enda tänkbara alternativet om man bor och lever i Sverige. Frågan är vilken påverkan detta har på människor med annan etnisk bakgrund om de får till sig att det är bristande och inte är det som gäller här. Frågan är om man kan ha barn och elever i våra förskolor och förskoleklasser och se på deras tidigare kunskaper och erfarenheter som något oanvändbart som måste rättas till. Hur påverkas man som person om man bemöts med ett sådant synsätt. Vi kan se att om man i stället väljer att fokusera på hur olika kunskaper och erfarenheter kan bidra till något positivt till varje enskild individ och till hela barngruppen, då står man inför en bredd av tillgångar och värdefulla erfarenheter som alla kan ta till sig och lära av varandra. Alla individer i ett samhälle bär på en kultur.

De respondenterna som ansåg att kulturell mångfald kan vara ett problem tror vi kan bero på att förhållningssättet till skolan kan krocka. Man kan ha olika syn på pedagogers och lärares roll. (Bozarslan, 2001) skrev att hon ibland kunde uppfatta av invandrarna och även sig själv att invandrarna tyckte att det saknades respekt gentemot lärarna och barnen. De menade på att de var vana vid ett annat förhållningsätt gentemot skolan. Det kan verka vara så att dessa familjer inte förstår sig på den svenska skolans arbetssätt och arbetsformer. Men samtidigt kan vi även mena att det ibland kan vara lätt att bara skylla ifrån sig, att ett visst sätt är bättre än ett annat och att man vet bäst själv. Vi känner att det kan handla om så mycket mer än bara att den turkiska familjen skall ha fel. Vi tycker att man mer ska se till det hela och försöka vända det och se det den turkiska familjen säger på ett positivt sätt. Är det svenska skolsystemet ”bäst” eller finns det inte någonting man kan ändra i den svenska skolan för att det skall lyftas till någonting bättre?

9.2 När anser du att kulturmöten sker, och vilken roll har du som pedagog?

71 % av undersökningen ansåg att de *dagligen* möts av kulturella möten. Det sker kulturella möten överallt i samhället. Respondenterna gav exempel som att kulturella möten sker i interaktion med föräldrar samt utanför förskolans/förskoleklassens ramar. Rollen som man har som pedagog ansåg svarspersonerna vara som att ha ett utåtriktat förhållningsätt gentemot sig själv. Man skall vara nyfiken och intresserad av allt som är nytt från sin egen kultur. En respondent tog upp att man skall visa våra olikheter men ändå berätta för barnen att vi alla är lika värda som individer. Vi kan mena att det finns ett dilemma här. Genom att skriva och påstå detta kan man redan synliggöra detta. och genom att synliggöra det kan det bli som ett problem, istället för att synliggöra det när det väl uppstår i situation. Om man måste benämna det så är det som att man redan innan drar slutsatsen att barnen/eleverna inte anser att alla är lika mycket värda trots olikheter.

Vi kan dra en jämförelse att man kanske inte skall benämna att till exempel: Titta på Mohammed han är mörkare än du, Stina. Titta, ni är olika. Om man lyfter detta är det då viktigt *hur* man lyfter det! Om man berättar detta som någonting spännande och i så fall inte lämnar det direkt efter man nämnt det. Olikheter kan både vara bra men kan även skrämja då barn på ett sätt vill känna en gemenskap med varandra och ibland se likadana ut. Barnen kanske inte tänker på att Mohammed är mörk. De ser han som en av dem förhoppningsvis, och om de inte gör det anser vi att man får ta upp detta när situationer uppstår.

Lunneblad (2009) menar på att om vi benämner och synliggör kulturella skillnader, kan det hugga en i ryggen genom att man kan synliggöra det för mycket och på så sätt enbart se skillnader och på så sätt mer särskilja en grupp mer än att föra den samman. Medan Elmeroth (2008) menar att man skall se kulturella möten på ett interkulturellt sätt och dela med sig av sin kultur och ta lite av det ena och det andra och föra in i verksamheten och synliggöra skillnader och olikheter

En respondent säger att hon frågar föräldrar och barn när tillfällena ges om deras kultur. Detta tolkar vi att hon/han gör för att hon/han får en fördjupad förståelse för deras kultur och synsätt. Vi menar att alla barn är olika eftersom de kommer från olika kulturer och de grundas hos deras föräldrar eller de människor som de har omringats av under deras uppväxt. Kulturell mångfald och krock som man kan kalla det kan finnas i många olika förhållningssätt. Det kan vara en kulturkrock att komma från en mindre lantlig ort i Sverige till att komma till en

storstad som till exempel Stockholm och leva efter de förhållningssätt som finns där. Vi skulle vilja välja att kalla det en inrikes krock medan en utrikes krock skulle kunna vara när en familj försöker integrera sig med det svenska samhället och den kulturen som vi har här. Vi tolkade att det var på så sätt (Bozarslan, 2001) menade när hon skrev att vi skall ta tillvara på varje enskilds barns bakgrund.

9.3 Barns kulturella olikheter hur arbetar du som pedagog med detta?

Under svarsalternativ två har 6 % av respondenterna svarat att de inte synliggör barns olika förhållningssätt och att förskolan/ förskoleklassen är en neutral arena. Detta var ett färdigt svarsalternativ som respondenterna gavs möjlighet att kryssa i. Fråga löd: Barns kulturella olikheter hur arbetar du som pedagog med detta? Så resultatet tolkar vi som att vi har gett ett tvetydigt påstående till frågan. Vi har valt att tolka och utgå ifrån att respondenterna uppger att de väljer att inte synliggöra barns kulturella olikheter. Ehn (1986) beskriver en förskola där pedagogerna medvetet undviker att synliggöra barns kulturella olikheter. Där väljer de att fokusera på det svenska, så som svenska språket och att visa barnen hur svensk tradition ser ut och fungerar.

Ronström (1995) menar att det är svårt att se vilka kortsiktiga effekter detta har på en människa och på en hel grupp, men att det på längre sikt finns en risk att detta leder till assimilering. Vi tolkar det som att författaren menar när han talar om en långsiktig risk för assimilering att den aktuella gruppen av människor skulle utsättas för en risk, att de släpper sin kulturidentitet och anpassar sig till svensk kultur. Vi ställer oss frågan hur påverkas man som person och hur påverkas vår identitetstillhörighet av att komma till ett nytt land med en ny och främmande kultur, då man får till sig att det enbart är deras, den nya kulturen som man skall utgå ifrån? Hur påverkas man av att inte få dela med sig av sina erfarenheter och kunskaper? Frustration? Krymper man som människa? Vår uppfattning är att vi i mötet med andra människor och kulturer inte kommer som tomma skal. Alla bär vi på en kultur, traditioner, kunskaper och erfarenheter.

Om man istället som pedagog har ett interkulturellt förhållningssätt i arbetet med barns kulturella olikheter skulle man se barnens olika erfarenheter och bekräfta dem för barnen. Enligt Lahdenperä (2004) finns det ett kunskapsintresse av att synliggöra hur kulturella faktorer påverkar individens utveckling och lärande.

Vi anser att det finns många olika situationer man kan synliggöra och ta tillvara på barns kulturella olikheter i vardagen på förskolan/ förskoleklassen. En situation vi har erfart på förskolan är då ett av barnen i barngruppen har hemspråksundervisning. Det kommer då en hemspråkslärare till förskolan för att i barnets miljö föra in det aktuella hemspråket och kulturen på ett naturligt sätt. Den här personen deltog bland annat i måltidsituationer på förskolan och benämnde olika saker som bröd, mjölk, olika frukter etc. på hemspråket. Detta resulterade i att alla barnen på avdelningen lärde sig de olika orden.

Majoriteten i barngruppen tyckte att det var kul när den här personen kom och frågade vad olika saker heter. Detta tycker vi var ett bra exempel på hur man kan integrera barns olika kulturer i barngruppen på ett positivt sätt. Vi uppfattade att det aktuella barnet i de här situationerna kände sig sed och fick sin kulturella identitet bekräftade och synliggjord för övriga barn och vuxna på avdelningen. Vi kan se att detta borde föra med positiva effekter på barnets kulturella utveckling, att förskolan blir som en mötesplats för kulturer hemifrån och kulturer från övriga samhället.

Vygotskij(1995) Vi kan här dra jämförelse med det sociokulturella perspektivet att vi lär utav varandra. Genom att barnen hör hur de andra benämner frukterna så lär de sig av varandra. Särskilt om barnen integrerar med varandra i mindre grupper så finns det större chans för språkutveckling.

Någon av respondenterna skrev att deras uppfattning är att förskolan/ förskoleklassens uppdrag är att enbart synliggöra svensk kultur och tradition. När vi såg att det fanns verksam personal i skolan och barnomsorgen som arbetar med det förhållningssättet blev vi lite förvånade. Vi ställer oss frågande hur ett sådant synsätt påverkar barnen och synen på deras kulturtillhörighet.

Enligt läroplanen för förskolan Lpfö-98/10 skall inget barn utsättas för diskriminering på grund av etniskt tillhörighet, kön eller religion. Verksamheten skall ha som avsikt att utveckla barnens förmåga till empati och omtanke om andra. Det skall finnas en öppenhet och respekt för skillnader i människors uppfattningar och levnadssätt. Läroplanen för förskoleklassen Lgr - 11 menar att skolan har ett ansvar att utveckla barnens medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet, detta skall leda till att barnen får en trygghet i sin identitet. Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar att sträva efter att stärka denna förmåga hos alla som är en del av verksamheten.

Som vi kan tolka det står det i läroplanen att en del av vårt uppdrag är att ta tillvara på varje enskild individ och stärka dem. Att vi skall arbeta för att varje barn skall känna trygghet i sin identitet. Vi undrar hur ett sådant förhållningssätt kommer att påverka barnen och deras kulturidentitet? ”Det är viktigt att ta del av varandras bakgrund för att kunna förstå varandra bättre och för att kunna mötas som människor.” (Bozarslan, 2001, s 16)

9.4 Vart finner du stöd för att arbeta med kulturell mångfald?

I vår enkätundersökning så kunde vi se av de resultat vi gav att läroplanen var någonting som alla på verksamheterna arbetade med aktivt. Med hela 100 % hade alla kryssat i det svarsalternativet. Styrdokumenten och litteraturen hade de flesta också kryssat i. Läroplanen skall vara det som pedagogerna skall ha som rättelsesystem. Det står inte *hur* vi skall göra för att få in det som står i läroplanen till verksamheterna. Läroplanerna låter oss välja det själva bara det finns där. Det står inte att man måste ta kunskap ur styrdokumenten, litteratur och de pedagogiska teorierna på samma sätt som det står om läroplanerna. Men självklart är detta givande komplement att ta hjälp av för att få ny kunskap och växa inom sin yrkesroll. 36 % av respondenterna kryssade i alternativet pedagogiska teorier. Detta resultat ansåg vi var en aning låg. Vi menar att ha ett förhållningssätt till de pedagogiska teorierna är ett måste. Man kan självklart blanda teorier emellan men att man har en utgångspunkt och en teori bakom praktiken.

Vi anser nu i efterhand att vår följdfråga: Hur arbetar ni med dessa? var ställd på ett diffust sätt. Vår fråga var ju mer konkret hur pedagogerna ansåg sig arbeta med de olika *metoder* som de svarsalternativ utsågs. Så som läroplanen, styrdokumenten, pedagogiska teorier och litteraturen. Många av de svar vi fick var hur de arbetade på verksamheten med kulturell mångfald och inte hur de arbetar med själva metoderna. De konkreta svar på frågan som vi väl fick var, att de försöker ”väva” in det i sitt dagliga arbete. Vi fick även svaren att de med hjälp av styrdokument, erfarenhet, nyfikenhet och så vidare planerar verksamheten med barnen. De ser till vilka behov det finns hos grupp och individer.

9.5 Är föräldrarna involverade att tala fritt och sprida sin kultur och traditioner till verksamheten?

Om man skall gå på enkätsvaren så menade de flesta av vår undersökning att föräldrarna var måttligt engagerade att sprida sina kulturer och traditioner vidare till verksamheterna. Det som vi inte kan veta säkert det är ju på *hur* respondenterna har tänkt i denna fråga. Vi kan gissa att de gick på hur de upplevde de flesta av föräldrarna på verksamheterna och inte bara någon enskild. Vi önskar ju givetvis att det var någon pedagog som hade mött en förälder som var engagerad och hade varit öppen och spritt sin kultur och tradition till verksamheterna. Detta var beklagligen inget som någon skrev om. Man kan fråga sig vad detta beror på? Ett svar kan vara att föräldrarna inte har lärt sig det svenska dolda kulturella systemet. Med detta menar vi att det inte alltid är lätt att veta hur det svenska systemet ser ut om man inte är uppvuxen med det. Det gäller att man som pedagog har ett interkulturellt välkomnande förhållningssätt och intresse till att få reda på föräldrarnas kultur och traditioner. Vi tror att om man försöker ha en naturlig och öppen dialog så skulle det vara positivt.

Bozarslan (2001) Menar på att vi skall i förskolan se alla barn som invandrare, och ha samma nyfikenhet till varje barn. Se till varje individs eget bagage med erfarenheter och hur de väljer att se på världen. ”Det är viktigt att ta del av varandras bakgrund för att kunna förstå varandra bättre och för att kunna mötas som människor.” (Bozarslan, 2001, s 16)

Det vill säga även kulturella bakgrunder och traditioner. Det är även positivt i den bemärkelsen att alla barnen på verksamheten får reda på att det finns olika kulturer och traditioner och att det inte bara är Sveriges kultur som är det ända rätta. Föräldrarna kanske inte förstår vikten med att berätta och öppna upp sig för pedagogerna om deras kultur och tradition? Eller så kanske de bara helt enkelt tror att pedagogerna inte är intresserade, vem vet? De flesta av pedagogerna skriver i enkäten att de önskade att föräldrarna var mer involverade i verksamheten.

Pedagogerna skrev att de försökte locka föräldrarna att delge information till pedagogerna. En respondent berättade att de har skolgårdskvällar och temaarbeten om olika kulturer där föräldrar får komma och berätta om hur det ser ut i deras hemländer och tala om detta. Respondenterna skrev även att de var intresserade av maten och att de skulle vilja smaka på ny mat, till exempel barnens traditionella maträtter. En respondent skrev att den var mottaglig till nya idéer och tankar. Trist bara att det är få som vill vara med och medverka åter igen.

9.6 Anser du att ditt arbetslag får utbildning och handledning inom detta område?

Respondenterna var inte alls eniga i denna fråga. Resultatet blev nästan femti, femti. För att vara lite mer precis så var det 35 % som svarade ja och 53 % som svarade nej. 12 % valde att inte svara på frågan. Vår följdfråga vi ställde var att de som hade kryssat i nej skulle svara på hur de skulle vilja få information och kunskap inom detta område. Två respondenter som kryssade i ja skrev ändå att de får information men att de vill ha mer, de menar att man aldrig blir en fullbordad pedagog utan att man måste alltid läsa vidare för att söka ny kunskap och få nya metoder som man skall väva in i verksamheten. I läroplanen för Lpfö- 98/10 kan vi läsa att det är viktigt att man observerar och utvärderar saker och ting på förskolan, genom att göra detta kan man få resultat och sedan göra justeringar och ändringar kring saker om man tycker

att det behövs. ”Syftet med utvärdering är att få kunskap om hur förskolans kvalitet, dvs. verksamhetens organisation, innehåll och genomförande kan utvecklas så att varje barn ges bästa möjliga förutsättningar för utveckling och lärande.” s, 14. Enligt läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet Lgr 11 är skolans uppdrag att: ”Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.” S13. Vi anser därför att det är viktigt att man hela tiden försöker hålla koll på allt som är nytt runt omkring sig. Att man alltid håller sig uppdaterad genom att läsa i media, läsa litteratur och gå på föreläsningar. Vad gör andra verksamheter för saker som man kan ta del av. Att man som lärare arbetar med barnen med olika slags former och material.

9.7 Reflekterar du över dina egna värderingar och föreställningar om kulturell mångfald?

På den här frågan kring pedagogernas självreflektion svarade 94 % att de reflekterar över sina egna värderingar och föreställningar kring kulturell mångfald. En av respondenterna har skrivit att hon brukar tänka: hur skulle det vara för mig och min familj om vi bodde någon annanstans? Hur vill jag/vi bli bemötta? Någon annan svarade att det är viktigt att reflektera för att förstå elever/föräldrars handlande ur deras perspektiv.

När vi läser respondenternas svar uppfattar vi att de verkar ha en förmåga att kunna neutralisera sig själv och lägga bort sina egna värderingar och stå öppen i mötet med andra kulturer och synsätt. Som pedagoger skall vi inte lägga in våra egna värderingar och åsikter i verksamheten och mötet med barnen och deras familjer.

Bergstedt och Lorentzon (2004) beskriver det interkulturella förhållningssättet som en ständigt pågående process, ett lärande som sker vid möten med fler individer med olika kulturella och etniska bakgrunder. Detta förhållningsätt kan bidra till att synliggöra hur stereotyper, fördomar, rasism, diskriminering och sociala orättvisor påverkar människors liv. För att komma framåt i utvecklingen mot rasism och fördomar etc. Tror vi att reflektion över sitt eget agerande och synsätt är en förutsättning, ett första steg.

Någon av respondenterna svarade: Reflekterar för att förstå elevernas/föräldrarna och handlande se ur deras perspektiv utan att döma och bedöma efter egna vanor och värderingar (enbart) Det är kul och intressant att få ta del av andras sätt att se på saker.

Vår uppfattning är att reflektion kring egna tankar och värderingar känns som en förutsättning för att man skall kunna utvecklas som pedagog. Vi tror att man ofta reflekterar mer än vad man tror, man behöver ju inte ha avsatt reflektions tid även om det vore bra, ofta tror vi att man tänker och reflekterar över situationer under dagen på väg till bussen etc.

10. Slutsats

Vår slutsats är att de flesta av pedagogerna har ett positivt förhållningsätt gentemot kulturell mångfald i barngrupper, de uppfattade det som tillgång, mångfald och spännande. Några uppfattade det dock som problematiskt och svårhanterligt. En stor del av pedagogerna uppger att de upplever att det dagligen sker kulturmöten i barngrupperna. Detta sker i olika miljöer och situationer. Vid dessa situationer försöker de ha ett förhållningsätt som innebär att vara stödjande, stöttande, hjälpande och tolkande. Litteraturen är till stor del eniga men ibland så går uppfattningarna isär till hur man skall hantera olika situationer som uppstår i en mångkulturell förskola/förskoleklass.

Vi uppfattar att alla pedagogerna i vår undersökning finner stöd i läroplanen för sitt arbete med kulturell mångfald. Att alla arbetar efter läroplanerna ser vi som en förutsättning då läroplanen är en riktlinje för arbetet i verksamheterna. Vi hade inte trott att bara en tredjedel av pedagogerna finner stöd i de pedagogiska teorierna för sitt arbete.

Det var ingen pedagog som ansåg att föräldrarna var mycket involverade genom att föra deras kulturer vidare in i verksamheten. Det är intressant att få fram ett sådant resultat, vilket gör att pedagogerna blir själva medvetna om detta. Det blir som att sätta svart på vitt och vi anser att med denna här fakta i handen borde göras allt för att resultatet skall ändras. Man kan undra vad anledningen till detta resultat kan beror på.

När vi nu har fördjupat oss i det aktuella ämnet känner vi att vi hade valt att formulera våra enkätfrågor på ett annat sätt än vad vi gjorde när vi skrev dem. Vi hade även kommit på mer områden som vi funnit i litteraturen, dessa hade vi velat ställa frågor kring. Vår uppfattning är att vi inte hann läsa in oss på ämnet riktigt innan vi skulle formulera och skicka ut enkäterna. Vi har i efterhand insett att vi lett in våra respondenter i en viss riktning på grund av vår formulering i frågorna. Vi riktade tidigt in oss på mångkulturellt och inte kulturellt i allmänhet.

Det är svårt att svara att vi har fått klara svar på vår undersökning med enkätens hjälp. Vi skulle vilja haft mer tid att kunna forska vidare detta i ett större sammanhang och projekt. Med tidsbrist så har vi på ett sätt inte kunnat dra mer konkreta slutsatser. Om vi skulle forska vidare kring detta ämne så skulle vi vilja breddare det och göra en jämförelsestudie som omfattar alla ålderskategorier. Vi menar att detta är nästan en inledning på ett större projekt, ett intro för de som vill forska vidare inom detta område.

En av anledningarna till att vi valde att fördjupa oss i detta ämne var att vi ville få en bredare kunskap i ämnet. Under vår utbildning har inte kulturell mångfald lyfts och diskuterats så mycket. Ämnet har kommit upp som ett sidospår i någon kurs. Vi anser att det är viktigt att ha beredskap och ha kunskap i ämnet då vi i vår framtida yrkesroll kommer att arbeta med många olika konstellationer i barngrupperna. Att vara påläst som pedagog och ha en förståelse för olika förhållningssätt ger oss en trygghet i vår yrkesroll. Vår uppfattning är att vi med en fördjupad kunskap i ämnet i framtiden kommer att kunna delge kunskapen till våra framtida kollegor och på så sätt öka kompetensen i arbetslaget.

11. Referenslista

- Bergstedt, B. & Lorentz, H. (2004). *Lärandets skilda vägar: om kunskapsbildning i mångkulturella kontexter*. Lund: Pedagogiska inst. Lunds univ.
- Björk- Willén, P. (2006). *Leka och lära med flera språk: Socialt samspel i flerspråkig förskola*. (Linköping studies in Arts and Science, 0282-9800 ; 376) Linköping: Tema Barn, Linköpings Universitet.
- Bozarslan, A. (2001). *Möte med mångfald, förskolan som arena för integration*. Malmö
- Ehn, B. (1986). *Det otydliga kulturmönstret: om invandrare och svenskar på ett daghem* (1. Uppl. Ed). Malmö: LiberFörlag.
- Elmeroth, E. (2008). *Etnisk maktordning i skola och samhälle*. Lund: Studentlitteratur
- Elmeroth, E & Häge, J. (2009). *Flyktens barn*. Lund: Studentlitteratur
- Esaiasson, P, Gilljam, M, Oscarsson, H & Wängnerud, L. (2003). *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Göteborgs Posten <http://www.gp.se/nyheter/ledare/1.800372-luciafirande-ar-inget-farligt> 2011-12-22
- Hammarberg, B. Kap. 1. *Teoretiska ramar för andraspråksforskning*. S.25-69 i
- Hyltenstam, K. Lindberg, I. (Red). (2004). *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Författarna och Studentlitteratur.
- Hyltenstam, K.(2007). (Red.). Hyltenstam, K. I Liberg, C. Hyltenstam, K, Myrberg, M, Frykholm, C-U, Hjort, M, Nordström, G, Wiklund, U, Persson, M. Modersmål och svenska som andraspråk. s.45-70. *Att läsa och skriva: forskning och beprövad erfarenhet*. Stockholm Myndigheten för skolutveckling. Tillgänglig 2009-08-16.
- Lahdenperä, P. (2004). *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lahdenperä, P & Lorentz H. (2010). *Möte i mångfaldens skola, interkulturella arbetsformer och nya pedagogiska utmaningar*. Studentlitteratur: Lund.
- Lind, U. (2001). *Positioner i svensk barnpedagogisk forskning: en kunskapsöversikt*. Stockholm: Statens skolverk: Liber distribution.
- Lindahl, M. (1996). *Inläring och erfärande: ettåringars möte med förskolans värld*. (Göteborg Studies educational Sciences, 0436-1121;103). Göteborg: Göteborgs Universitet. Nationalencyklopedin <http://www.ne.se/lang/kvantitativ-metod> 2011-12-22

Lunneblad, J. (2006). *Förskolan och mångfalden: en etnografisk studie på en förskola i ett multietniskt område*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2006.

Newsmill <http://www.newsmill.se/node/13087> 2011-12-22

Nordenheden, I. (*Barn från olika kulturer berikar varandra*) Ref; Hultinger, E & Wallentin, C (1996) *Den mångkulturella skolan*. Studentlitteratur, Lund

Norman, K. (1996). *Kulturella föreställningar om barn*. Rädda barnen.

Okin, Moller, S. (2002) *Mångkulturalism – kvinnor i kläm?* Bokförlaget Daidalos AB. Uddevalla.

Palm, G & Josefson, I. (2007) *Det är Sverige som avviker, Studenter från fyra världsdelar berättar*. Karneval förlaget. Liv i skola Södertörns högskola.

Pramling, I. (1993). *Barnomsorg för de yngsta – en forskningsöversikt*. (1 uppl.). (Nya vägar inom barnomsorgen. 99-0191000-5). Skriftserie från Socialstyrelsen Ingrid Pramling och C.E Fritzes AB.

Ronström, O, Runfors, A. & Wahlström, K. (1995). "*Det här är ett svenskt dagis*" : en etnologisk studie av dagiskultur och kulturmöten i norra Botkyrka. Tumba: Mångkulturellt centrum.

Roth, H. I. (2005).. *Mångkulturalismens utmaningar*. Lund: Studentlitteratur.

Strandberg, L. (2006). *Vygotskij, bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund

Strandell, H. (1994). *Sociala mötesplatser för barn, aktivitetsprofiler och förhandlingskulturer på daghem*. (Diss: Helsingfors Universitet). Helsingfors: Gaudeamus AB.

Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken – ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Författaren och Nordstedts Akademiska Förlag.

Vygotskij, Lev S. (1995) *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.

Styrdokument

Utbildningsdepartementet. Läroplan för förskolan, *Lpfö 98*. (reviderad 2010) andra upplagan. <http://www.skolverket.se> Hämtat 2011-12-22

Utbildningsdepartementet. Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet *Lgr-11* andra upplagan. <http://www.skolverket.se> Hämtat 2011-12-22

Utbildningsdepartementet. Statens offentliga utredningar (1996: 143) Skolkommittén. *Krock eller möte- om den mångkulturella skolan*. Nordstedts tryckeri AB.

Rapporter

Fredriksson, Ulf (1997) *En mångkulturell skola*. Lärarförbundet br:1997:88

Bilaga 1

Hej.

Vi är två studenter som utbildar oss till lärare vid Göteborgs Universitet. Vi skall nu skriva den avslutande uppgiften inom lärarutbildningen som är vårt examensarbete och som ger oss vår lärarbehörighet. Vi vill nu be er att ge ut dessa enkäter till pedagogerna på dina respektive avdelningar. Vi kommer sedan personligen åka och hämta upp enkäterna på respektive avdelning. Eller plats där ni vill ge oss dem, de bestämmer ni själv. Vi behöver era svar för att kunna utföra vårt examensarbete om Kulturell mångfald på bästa möjliga sätt. Vi hade varit mycket tacksamma om vi skulle kunna få in enkäterna så fort som möjligt inom två veckor. (helst tidigare)

*Vid frågor kontakta oss på gusstruem@student.gu.se eller gussandrsv@student.gu.se
Tack på förhand/ Sandra Svensson och Emelie Strutz*

Handledare för undersökningen är Ivar Armini.
Kursansvarig lärare är universitetslektor Henrik Lundberg (vik.), Göteborgs universitet,
Sociologiska institutionen, telefon 031 786 49 21.

Bilaga 2

Vi är två studenter som utbildar oss till lärare vid Göteborgs Universitet. Vi skall nu skriva den avslutande uppgiften inom lärarutbildningen som är vårt examensarbete och som ger oss vår lärarbehörighet. Arbetet motsvarar 10 veckors heltidsstudier och skall vara klart den 2 januari. Vi behöver era svar för att kunna utföra vårt examensarbete om Kulturell mångfald på bästa möjliga sätt.

Vid frågor kontakta oss på gusstruem@student.gu.se eller gussandrsv@student.gu.se
Tack på förhand/ Sandra Svensson och Emelie Strutz

Kvinna Man

Ålder

Barnskötare Förskollärare

annat: _____

Hur länge har du arbetat inom barnomsorgen?

_____

1. Mångkultur för dig, vad innebär det? (kryssa i högst 3 stycken.)

Mångfald   Problem   Tillgång   Svår hanterligt   Spännande   Osäker

Annat: _____

2. När anser du att kulturmöten sker, vilken roll har du som pedagog i dessa situationer?

_____

_____

3. Barns kulturella olikheter, hur arbetar du som pedagog med detta? (Kryssa i den/de du anser är mest relevanta för dig.)

Jag försöker skapa situationer där barns kulturella bakgrund synliggörs. Jag menar på att vi är alla olika individer och har olika tankesätt

Jag synliggöra inte barnens olika förhållningssätt. Enligt mig är förskolan/ förskoleklassen en neutral arena

Jag anser att förskolans uppdrag är att enbart synliggöra svensk kultur och tradition

Jag tar tillvara på barns kulturella bakgrund i spontana situationer.

Annat: _____

4. Vart finner ni stöd för att arbeta med kulturell mångfald?

Läroplanen   Styrdokument   Pedagogiska teorier   Litteratur

Hur arbetar ni med dessa? _____

_____

5. Är föräldrarna involverade att tala fritt och sprida sin kultur och traditioner till verksamheten?

Föräldrarna är mycket involverade i verksamheten

Föräldrarna är måttligt involverade i verksamheten

Föräldrarna är inte involverade i verksamheten

Om föräldrarna är involverade hur påverkar det verksamheten?

---

6. Anser du att ditt arbetslag får utbildning och handledning inom detta område?

Ja

Nej

Om inte – Hur vill ni att ni skall få information och kunskap inom detta område?

---

7. Reflekterar du över dina egna värderingar och föreställningar om kulturell mångfald?

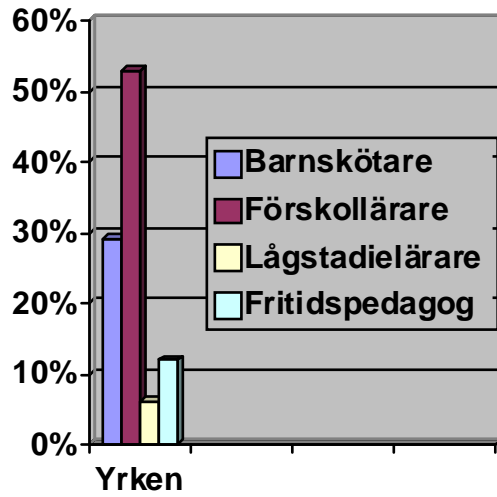
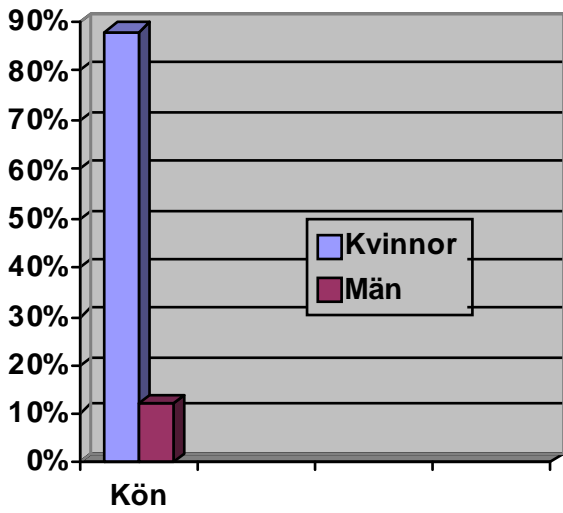
Ja

Nej

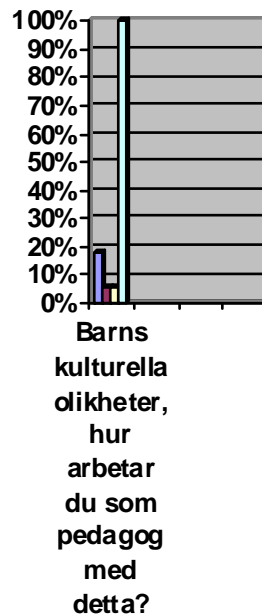
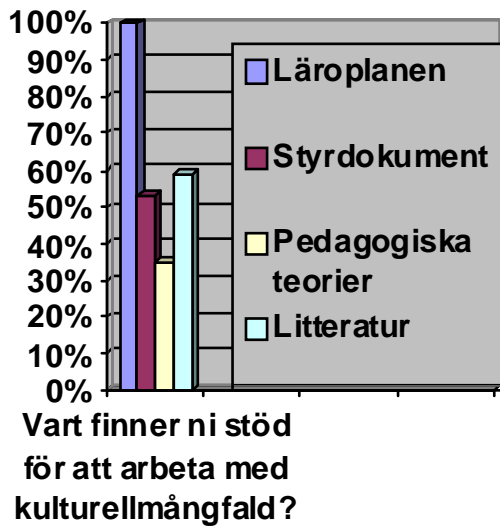
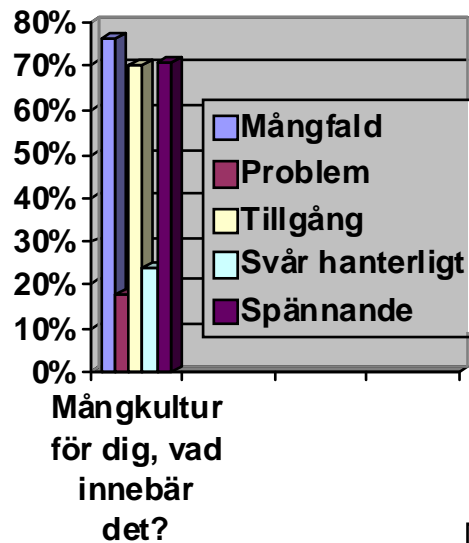
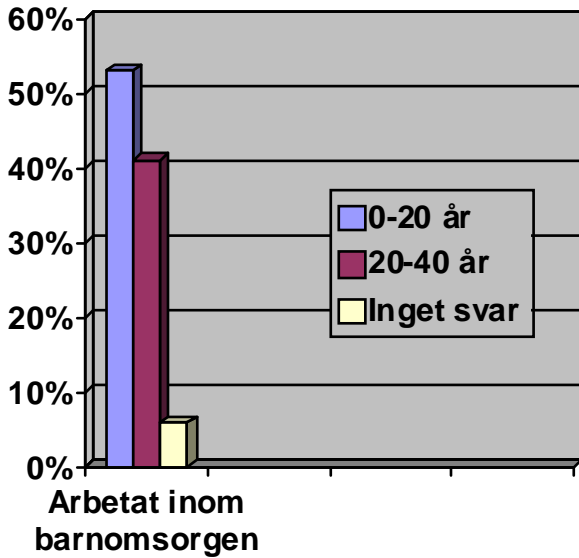
Om du gör det på vilket sätt reflekterar du då och om inte varför väljer du att inte reflektera över det?

BILAGA 3

- Skapar situationer där barns kulturella bakgrund synliggörs
- Synliggör inte barnens olika förhållningsätt
- Synliggör enbart svensk kultur
- Tar tillvara på barns kulturella bakgrund i spontana situationer

